

A kutatásra Ercsi Nagyközség Önkormányzatának megbízásából került sor.
A program megvalósítója a Monitor Társadalomkutató Intézet és
Módszertani Központ volt.

1999. január

Jelen kutatási beszámoló további felhasználásához lépjen kapcsolatba az Echo Survey Szociológiai Kutatóintézet Közhasznú Társasággal!

A kutatási beszámoló kéziratnak minősül, hivatkozni ennek figyelembevételével a feltüntetett szerzők, annak hiányában a beszámolót jegyző szervezet engedélyével lehet.

A kutatáshoz kapcsolódó adatbázis és módszertani anyagok az Intézetnél történt regisztráció után szintén elérhetők.

Javaslatait, észrevételeit, szakmai megjegyzéseit is szívesen várjuk a következő címen:

Echo Survey Szociológiai Kutatóintézet

8000 Székesfehérvár, Forgó u. 15.

Tel: +36 (22) 502-276, Fax: +36 (22) 379-622

www.echosurvey.hu

info@echosurvey.hu

TARTALOMJEGYZÉK

1. Prológus	3. o.
2. Általános demográfiai helyzetkép	6. o.
3. Az iskola világa	11. o.
4. Egészségmegőrzés	19. o.
5. Szabadidő	30. o.
6. Közéleti aktivitás	35. o.
7. A fiatalok Ercsihez való viszonya	43. o.
8. Egzisztencia, család	47. o.
9. A fiatalok értékrendje	56. o.

1. PROLÓGUS

Ercsi Nagyközség Önkormányzata döntött arról, hogy a gyermek és ifjúsági feladatok hatékonyabb ellátása céljából egy több komponensű, összetett módszertannal készülő ifjúságkutatást kíván lebonyolítani a településen. A kutatás elindításával Ercsi csatlakozott azon önkormányzatok sorába, amelyek a kiemelten fontos ifjúsági korosztály problémáinak kezelését tudományosan megalapozott, reális helyzetkép alapján kívánják megkezdeni. A kutatás elvégzésére a Monitor Társadalomkutató Intézet kapott megbízást.

1.1 A kutatás alanyai

Minden társadalomtudományi vizsgálódás alapvető kritériuma a munka során használni kívánt fogalmak pontos meghatározása, annak tisztázása, hogy mit is kell értenünk az egyes fogalmak alatt.

Az ifjúságkutatás során ilyen alapvető elem, hogy meghatározzuk kiket is értünk fiatalok alatt, kire fog fókuszálni a kutatás. A szakirodalomban többféle dimenzió mentén szerveződhetnek a besorolások:

- * Azonos jogi státusz alapján;
- * Homogenitás alapján;
- * Életkori azonosság alapján.

Mivel az azonos jogi státusz alapján csupán a korlátozottan cselekvőképesek (14-18 év) tartoznak az ifjúság kategóriába, homogenitásról (azonos társadalmi helyzetről és élményvilágról) pedig nemigen lehet beszélni, az egyetlen "működőképes" és ezért legelterjedtebb szegmentáló dimenzió az életkor. Kutatóműhelyünk is ez utóbbi álláspontot fogadja el, s az ifjúsági kategória felső határát általában 27-29 években határozza meg.

1.2 A kutatási módszerek

Az ercsi ifjúságkutatás során többféle empirikus adatgyűjtési módszert választottunk. A kutatási program első lépéseként a 14-24 éves korosztály körében kérdőíves adatfelvételt végeztünk (survey).

A program második szakaszában fókuszcsoporthoz interjúk keretében az ifjúsággal foglalkozó szakemberek véleménye alapján kerültek feltárássra az ifjúsági problémák és a probléma megoldásába bevonható erőforrások. A harmadik fázisban ismételt egy kérdőíves

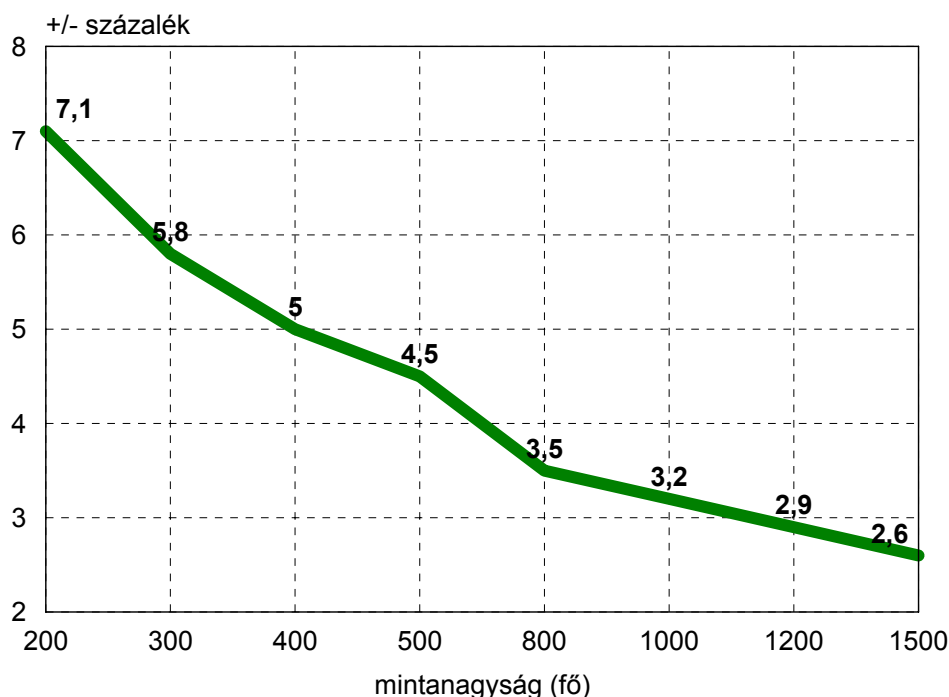
vizsgátra kerül sor, az ifjúsággal foglalkozó intézményeket, szervezeteket kérdeztük szolgáltatásaikról, klienseikről, kapcsolat és viszonyrendszerükről. Jelen beszámoló a lakossági (14-29 év) kérdőíves adatfelvétel eredményeit tartalmazza.

A kutatási beszámoló az alapja az ifjúsági koncepció és feladatterv kialakításának, mely dokumentum válaszokat ad arra, hogyan, mit kell és reálisan mit lehet tenni az egyes ifjúsági problémák kezelésében.

1.3 Kérdőíves adatfelvétel a 14-24 éves korosztály körében

A kérdőíves adatfelvétel célja az volt, hogy általános képet kapjunk a fiatalok szociális problémáiról (munkanélküliség, család, kallódás), az egészséges lét kérdéseiről (mentálhigiéné, deviancia, fizikai egészség) az alapvető értékrendi, identitási kérdésekről, az iskola világához, valamint a közéleti szerepekhez való viszonyukról.

A mintanagyság hatása a mintavételi hibára

Az általunk felkészített kérdezőbiztosok 485 ercsi fiatallal készítettek standard kérdőíves interjúkat 1998 őszén. A mintavételből fakadó kisebb eltéréseket az alapadatok szerinti súlyozással korrigáltuk. A mintavételi hiba nagysága +/- 2,6-4,5 százalék az adott kérdésre válaszolók számától függően. Ez azt jelenti, hogy az általunk mért eredmények legfeljebb

ennyivel térnek el attól az eredménytől, amit akkor kapnánk, ha a településen minden fiatalot megkérdeztünk volna.

1.4 Adatfeldolgozás

A kérdőívből kinyerhető empirikus adatokat kódolás után számítógépen rögzítettük és ellenőriztük. Az adatelemzést SPSS programmal végeztük.

Egyes kérdéseknél azt kértük a válaszolóktól, hogy értékeljenek állításokat, minősítsenek társadalmi csoportokat négy illetve ötfokú fokú skálán. Ezen kérdések esetében a kapott értékeket egy százfokú skálára számoltuk át, ahol a százas értéket az jelentette volna, ha az adott kérdésre minden válaszoló egyöntetűen a maximális, a nullát pedig az, ha a minimális pontszámot adja. A határ az ilyen százfokú skálákon az ötven pont. Az ez alatti érték általában negatív véleményt (bizalmatlanságot, elégedetlenséget, ellenszenvet stb.), míg az e feletti érték pozitív véleményt (elégedettséget, bizalmat, rokonszenvet stb.) jelez.

Más kérdéseknél - ahol pozitív vagy negatív tendenciát kellett prognosztizálni - a százalékos értékeket egy ún. mérleg-indexre vetítettük. Ez esetben a kapott szám egy -100 és +100 közötti érték, ahol az egyöntetű pozitív tendenciát a pozitív, míg az egyöntetű negatív tendenciát a negatív véglet mutatja. A mérleg-indexen a nulla körüli értékek fejezik ki a változatlan helyzetet.

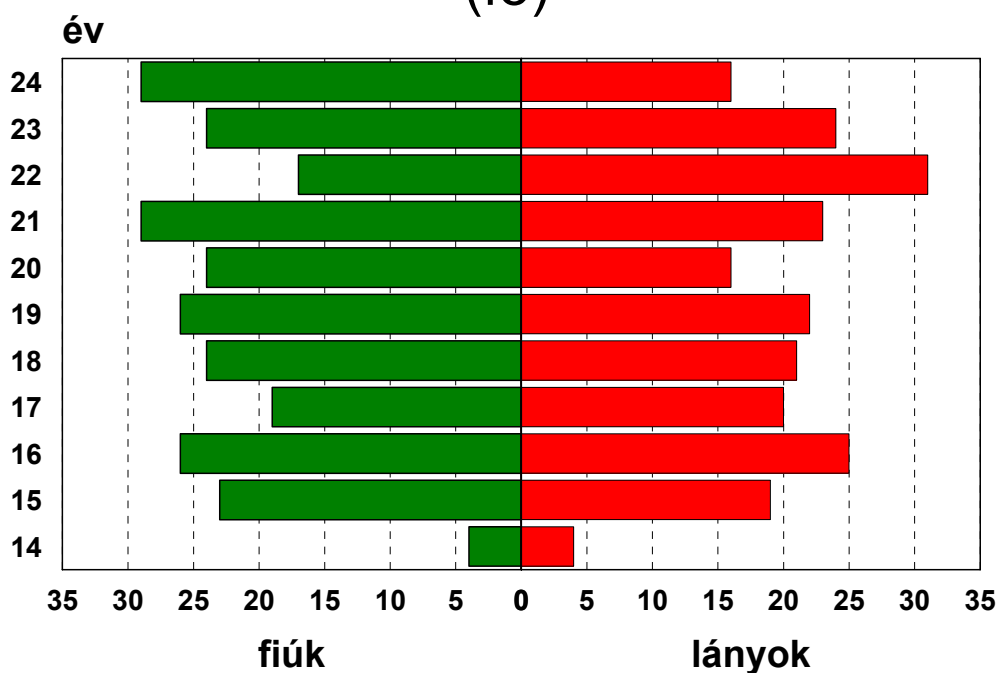
A feldolgozás során a primer adatfeldolgozáson, az alapmegoszlások közlésén túl, az összefüggések és a rejtett tartalmak, tendenciák vázolására két dimenziós elemzéseket készítettünk, korreláció és szórás vizsgálatokat, valamint faktoranalízist és többdimenziós skálázást is végeztünk. A nyitott kérdésekre adott válaszoknál általában nem a százalékos megoszlást, hanem az említések számát közöljük.

2. ÁLTALÁNOS DEMOGRÁFIAI HELYZETKÉP

Mielőtt belekezdenénk a felmérés részletes tartalmi ismertetésébe szükséges, hogy a vizsgált népesség demográfiai helyzetét, összetételét ismertessük, mert vannak olyan tendenciák, jelenségek, amelyek csak ennek fényében érthetők.

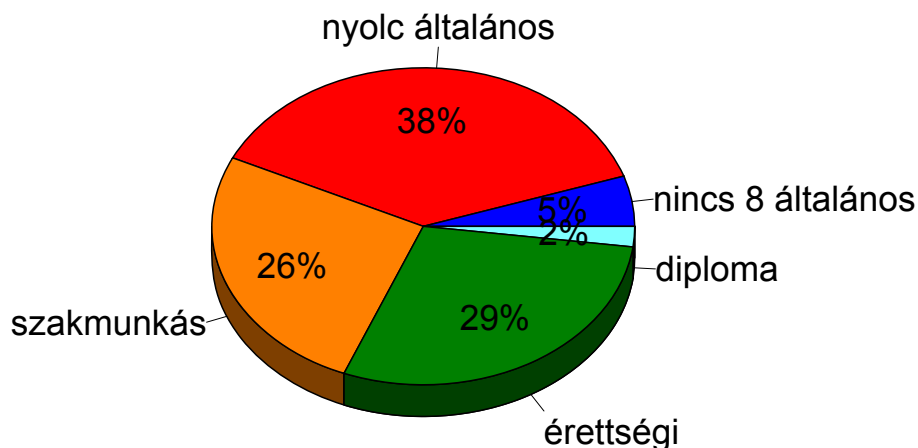
Minden társadalomtudományi vizsgálódás alapvető demográfiai változója közé tartozik az életkor. A vizsgált korosztályban (14-24 év) a fiatalok 40 százaléka még fiataikorú, többségük azonban jogilag már felnőtt.

A vizsgált fiatalok korösszetétele (fő)

Az ercsi fiatalok 43 százalékának jelenlegi legmagasabb végzettsége nyolc általános, 31 százalékuk rendelkezik legalább érettségivel (a diplomások aránya 2 százalék). A szakmunkás végzettségű fiatalok a minta 26 százalékát alkotják. Természetesen ezeknél az arányoknál figyelembe kell venni, hogy a vizsgált korosztály 30 százaléka életkorából fakadóan sem érettségizhetett még le, 22 százalékuk a hároméves szakiskolát sem fejezhette volna be.

A válaszolók iskola végzettsége

Ugyanakkor arra is fel kell hívni a figyelmet hogy a lakosok 60 százaléka kora alapján lehetne érettségizett is. Ehhez képest az érettségizettek 29 és a diplomások 2 százaléka igen alacsony, a kisebb települések hátrányos helyzetének egyik fokjelzője .

Ha az iskolai végzettséget a betöltött életkor dimenziójában tekintjük át, látható, hogy a 18-24 évesek között még mindig 18 százalék a maximum nyolc általános végzettséggel rendelkezők aránya. A teljesen felnőtt, 18-24 éves korosztályban a diplomások aránya 3 százalékra emelkedik.

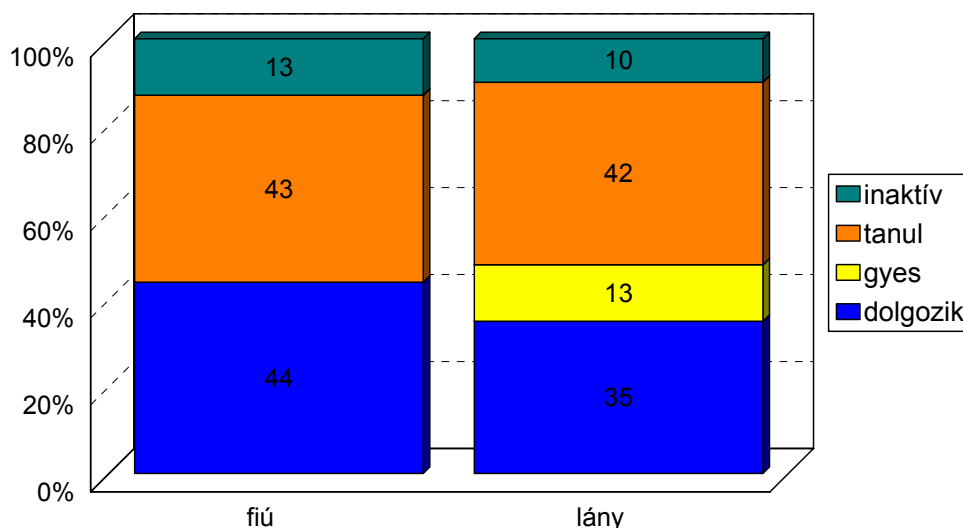
Az iskolai végzettség kor kategóriák szerinti százalékos megoszlása

Betöltött életkor	nincs nyolc osztály	nyolc osztály	szakmunkás képző	érettségi	diploma
14-18	9	71	11	9	
18-24	2	16	35	44	3

A válaszolók neme szerinti összetétel megfelel a korcsoportra jellemző általános demográfiai helyzetnek, minimális fiú többlettel találkozhatunk, az ercsi fiatalok 52 százaléka fiú.

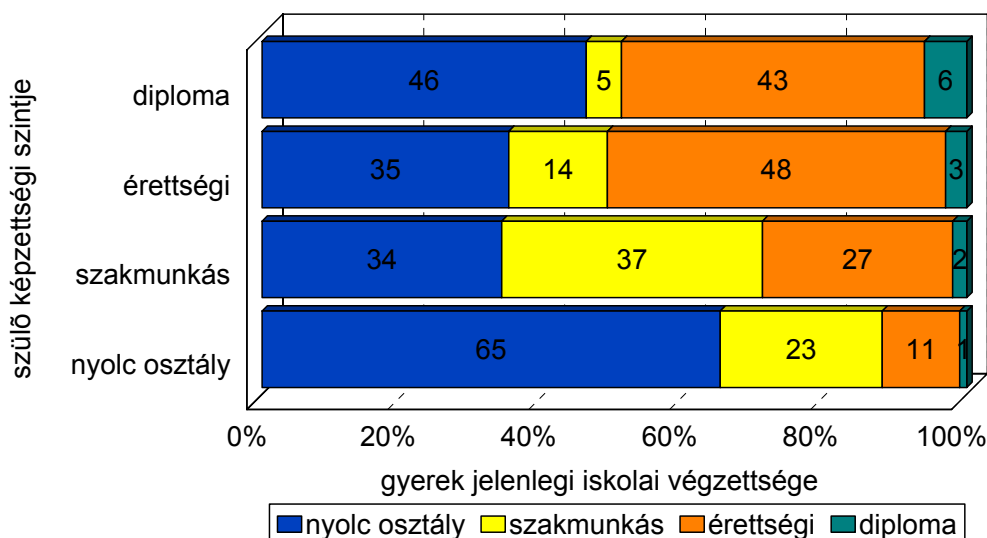
Ha a tanulók gazdasági státuszát a nem szerinti összetétel mentén vizsgáljuk - ahogy az várható volt - eltérés tapasztalható. Az aktívan dolgozó fiatalok magasabb arányban vannak a fiúk között (44 százalék), míg a lányok körében a nem dolgozók vannak többen. 42 százalék tanul közülük, s a gyeseen lévő 13 százaléknyi válaszadó is növeli a gazdaságilag inaktív lányok arányát. A munkanélküliek egyenlő arányban (7-8 százalék) fordulnak elő a fiúk és a lányok között.

A válaszolók gazdasági státusza a nem dimenziójában

Eddigi tapasztalataink alapján a legfontosabb magyarázó változók egyike a szülők iskolai végzettsége, azon belül is az apa iskolázottsága. Ercsiben a fiatalok 22 százalékának édesapja csak általános iskolát végzett, 45 százalékuk kitanult valamilyen szakmát, további 24 százalék édesapja le is érettségizett. A diplomás szülők aránya 9 százalék.

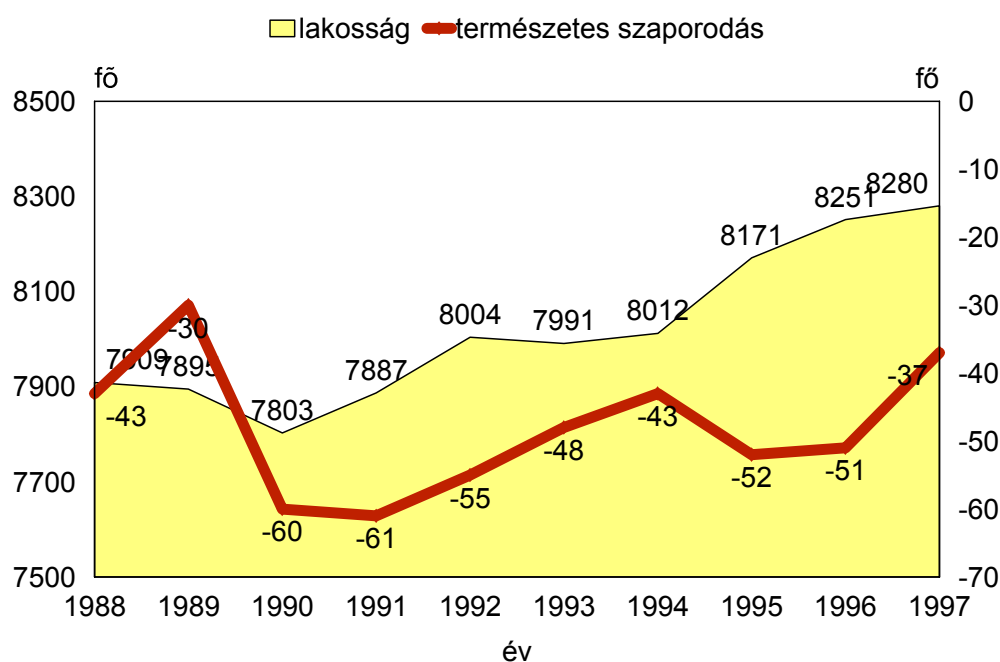
A szülő iskolai végzettségének hatása a gyermek képzettségére

A szülők képzettségi szintjét érdemes összevetni a gyermek jelenlegi legmagasabb iskolai végzettségével. A diagramból kiolvasható, hogy a legtöbb felsőfokú végzettséggel rendelkező fiatal a diplomás családokból kerül ki. Az is jellemző, hogy a szakmunkás szülők 37 százalékának a gyereke is szakmunkás, s a képzetlen szülők gyerekei között jóval átlag feletti a maximum 8 osztályt végzett fiatalok aránya (65 százalék!). Mindezek alapján kísérletet tehetünk arra, hogy meghatározzuk a generációk közötti mobilitás irányát¹. A 18. éven felüli válaszadók iskolázottsága nyilván még nem minden esetben lezárt, de a tudás mobilitás értelmezéséhez felhasználható a hazai iskolarendszernek az a sajátossága, hogy a középiskolai végzettség erősen befolyásolja a későbbi tanulmányokat, illetve ezen keresztül az elért társadalmi státuszt. Immobilnak tekinthetjük azokat, akiknél a gyerek és a szülői helyzet megegyezik, felfelé mobilnak ha a gyerek helyzete jobb, s lefelé mobilnak, ha a gyerek helyzete rosszabb, mint a szülőké. Az ily módon értelmezett mobilitási csoportok teljes mintára vonatkozó megoszlása a következő: 50 százalék immobil, 19 százalék lefelé mobil, 31 százalék felfelé mobil. Ez azt jelenti, hogy a 18 éven felüli ercsi fiatalok fele ugyanolyan képzettségi szinten van, mint a szülei, s 31 százalékuk szerzett magasabb kvalifikáltságot.

Végezetül az általános demográfiai jellemzőknél el kell mondani, hogy az utóbbi nyolc évben a település lakossága folyamatosan nő, az emelkedés a települést pozitívan érintő dezurbanizációs folyamatnak és a természetes szaporodás csökkenő negatív tendenciájának egyaránt köszönhető. A természetes szaporodás negatív előjele azt jelenti, hogy fogyásról kell beszélni, mert a halálozási szám, bár csökkenő tendenciát mutat, jóval meghaladja a születések számát.

Ercsi lakosságának és természetes szaporodásának alakulása 1988-1997

Jelenleg² Ercsiben 8333 fő lakik. A lakosság 20 százaléka kiskorú, 6 százaléka fiatalkorú, 74 százaléka jogilag felnőtt. A 0-6 évesek száma 777 (9 százalék), a fiatalok³ száma 2935 (35 százalék).

¹Ennél az eljárásnál nem vettük figyelembe a 18 éven aluli fiatalokat, mert az a mobilitási arányokat torzította volna.

² 1998.01.01 adat

³ 7-29 évesek

3. AZ ISKOLA VILÁGA

Az ifjúságkutatás során meghatározó szempont volt, hogy feltárjuk a fiatalok oktatási rendszerhez való viszonyát, hogy képet kapjunk az eddig nem látott - az iskolák alapvetően zárt világában játszódó - folyamatokról, jellegzetességekről.

Azt kértük a tanulóktól, hogy az iskolákban folyó pedagógia, szakmai munkát 17 állítással való egyetértésük alapján egy négyfokú skálán értékeljék. Ezeket az értékeket mérleg-indexre számoltuk át. Minél magasabb az index értéke, annál nagyobb az egyetértés foka. Az állításokkal való egyetértés mértékét összefoglalóan az alábbi táblázat mutatja.

Mennyire jellemző az iskolákra Ercsiben, hogy...

(az egyetértés mértéke mérleg-indexen)

	Ercsiben járt általános iskolába	Csak részben járt Ercsiben iskolába
A pedagógusok szakmailag felkészültek	57	56
A tanárok szavára lehet adni	40	54 ↑
Az iskola azt nyújtja, amit ígért	33	40
A tanárok betartják a házirend rájuk vonatkozó részeit	30	47 ↑
A tanárok elvárásai, értékelési módszerei egyértelműek	21	27
Az iskolában az oktatás mellett nevelnek is a pedagógusok	18	17
Az iskolában minden szükséges információhoz hozzá lehet jutni	17	40 ↑
A tanárok képesek fegyelmet tartani	11	20
Reálisan értékeli a diákok teljesítményét az iskolában	11	38 ↑
Az iskolában megtanítanak tanulni	6	6
Az iskola felkészít az életre	3	4
A tanárok elismerik, ha hibát követnek el	-16	-6
A tanárok általában partnernek tekintik a tanítványaikat	-29	-40 ↓
Szerinted az iskolai házirendet betartják a diákok?	-33	-40
Az iskolában túlterhelik a diákokat	-45	-62 ↓
Az iskolában a diákokat gyakran megalázó helyzetbe hozzák	-45	-39
Gyakran túltartják az órákat	-56	-64

Az ercsi fiatalok a legnagyobb elégedettséget a pedagógusok szakmai felkészültségével kapcsolatban fogalmazták meg (+57 pont). Szintén magas, 40 pontos pozitív egyetértésről számoltak be azzal kapcsolatban, hogy a tanárok szavára lehet-e adni, valamint mérsékeltebb, de egyértelműen pozitív annak megítélése is, hogy az iskola azt nyújtotta-e, amit ígért, valamint, hogy a tanárok betartják-e a házirend rájuk vonatkozó részeit.

A leginkább elutasított kijelentések pozitív és negatív tartalmat egyaránt jelentenek. Pozitív, hogy nem jellemző a diákok túlterhelése, az órák túltartása valamint, hogy a diákokat megalázó helyzetbe hoznák a tanárok. Negatívum azonban, hogy a diákok jellemzően nem tartják be a házirendet, továbbá hogy az iskolában tanító pedagógusok nem ismerik be a hibáikat, s azt sem lehet állítani, hogy partnerként tekintetnének tanítványaikra - legalábbis a fiatalok szerint.

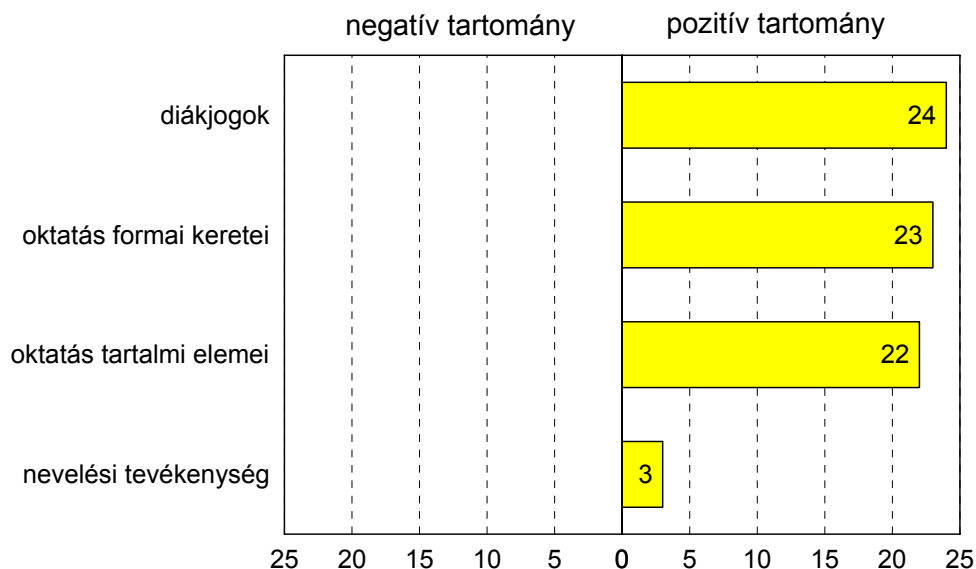
Érdeemes megnézni, hogy miben tér el ettől azoknak a fiataloknak a véleménye, akik csak részben jártak Ercsiben általános iskolába, ezáltal már az alapképzés tekintetében is tudnak mihez viszonyítani. Összességében elmondható, hogy azok a válaszadók, akik más településen is jártak általános iskolába pozitívabban vélekednek az ercsi iskolákról, mint akik végig ide jártak. Különösen kedvezőbben nyilatkoztak arról, hogy reálisan értékelik-e a diákok teljesítményét, illetve, hogy az iskolában minden szükséges információhoz hozzá lehet-e jutni (az eltérés +23-27 pont).

A beérkezett válaszok alapján az eredeti 17 kérdés segítségével 4 összetett indexet szerkesztettünk; egy az oktatási tartalom mutatót, egy oktatási forma mutatót, egy nevelési tevékenységet mérő mutatót, valamint egy, a diákjogok helyzetét mutató indexet. A mutatókat olyan itemanalízis segítségével alakítottuk ki, mely során kiszámítottuk, hogy az egyes itemek (kérdések) miképpen korrelálnak egymással. Az elemzés során négy - egymástól jól elkülöníthető kérdéscsoport alakult ki, amely csoportokon belül az egyes itemek magas korrelációban álltak egymással.

Az összesített mutatókról elmondható, hogy a legmagasabb elégedettséget relatíve a diákjogok kérdésében fogalmaztak meg a diákok, mérleg indexen kifejezve +24 pont a mutató értéke. Csak egy-két ponttal alacsonyabb elégedettségről számolhatunk be az oktatás formai és tartalmi elemeinek értékelésénél. Az egyetlen mutató amely alig lépi át a 0 pontos elégedettségi határt a nevelési tevékenység értékelése.

A diákjogok helyzetével való elégedettség jellemzője, hogy a képzetesebb családi háttérrel rendelkező fiatalok pozitívabb véleményt fogalmaztak meg. Mind a négy indexre igaz, hogy azok akiknek a tanulmányi eredményei jobbak, magasabb elégedettségről számoltak be.

Az egyes oktatási mutatók értéke (mérleg-index)

Az életkor dimenziójában vizsgálva a kérdést jól kirajzolódó tendencia, hogy a 18 év felettek értékelik a legkritikusabban a pedagógusok és az iskola munkáját. A fiatalkorúak (14-18 év) és az annál idősebb (18-24 év) fiatalok közötti véleménykülönbség 6-8 pont. Különösen nagy eltérés tapasztalható a nevelés kérdésének megítélésében, a legidősebb válaszolók a formálták a legnegatívabb véleményt.

Ha elrugaszkodunk e kategorizálástól, az iskolában folyó tevékenységek más elrendeződést mutatnak. Faktoranalízissel feltártuk, hogy a felsorolt 17 "tevékenység" a diákok közgondolkodásában három csoportba rendeződik. Ez azt jelenti, hogy a fiataloknak a tanításhoz, tanárokhoz való viszonyát az alábbi négy faktor határozza meg, melyek a válaszok 42 százalékát magyarázzák.

1. faktor: „a pedagógiai munka tartalma”	faktor súly
Az iskolában megtanítanak tanulni.	0.70
Az iskolában az oktatás mellett nevelnek is a pedagógusok	0.57
A tanárok általában partnernek tekintik a tanítványaikat	0.56
Az iskola felkészít az életre	0.54
A tanárok elvárásai, értékelési módszerei egyértelműek	0.51
Reálisan értékelik a diákok teljesítményét az iskolában	0.49
Az iskola azt nyújtja, amit ígért	0.46
Az iskolában a diákokat gyakran megalázó helyzetbe hozzák	-0.27

2. faktor: „jogsértés”	faktor súly
Az iskolában túlterhelik a diákokat	0.70
Szerinted az iskolai házirendet betartják a diákok?	0.54
Gyakran túltartják az órákat	0.53
Az iskolában a diákokat gyakran megalázó helyzetbe hozzák	0.51
A tanárok elvárásai, értékelési módszerei egyértelműek	-0.38
A pedagógusok szakmailag felkészültek.	-0.37
3. faktor: „iskola rend”	faktor súly
A tanárok képesek fegyelmet tartani	0.69
A tanárok szavára lehet adni	0.57
Szerinted az iskolai házirendet betartják a diákok?	0.56
És a tanárok betartják a házirend rájuk vonatkozó részeit?	0.49
A pedagógusok szakmailag felkészültek	0.49
Az iskolában a diákokat gyakran megalázó helyzetbe hozzák	-0.24
Gyakran túltartják az órákat	-0.34

(Minél nagyobb az adott faktoron belül a faktorsúly, annál inkább játszik szerepet a faktor egészének kialakításában, a negatív súlyok pedig az egyet nem értés indikátorai, vagyis ellentétes dimenzióból történő kiegészítései a faktornak.)

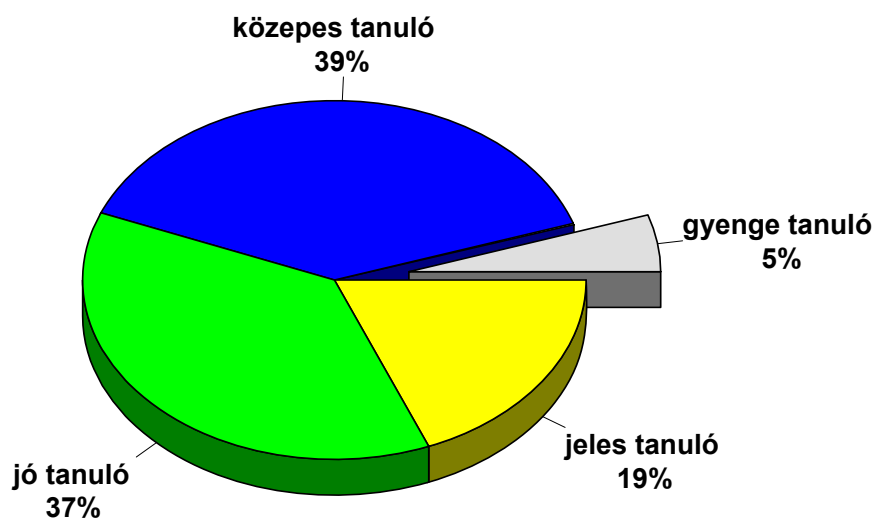
Az első faktorban a **pedagógiai munka tartalmával** kapcsolatos itemek szerepelnek magas pozitív faktorsúllyal. Ezek a tanulási képesség kialakítása, a nevelés, az életre való felkészítés, a reális, egyértelmű számonkérés. Szerepet játszik még a faktor kialakításában az iskolával kapcsolatos előzetes elvárások realizációja.

Keményebb, a közoktatási törvény által is nevesített **jogsértésekkel** kapcsolatos itemek az órák túltartása és a tanulók megalázása, valamint ide tartozónak vélik a tanulók a túlterhelést is. A faktor kialakításában negatív súllyal vesz részt a pedagógusok szakmai felkészültsége és az egyértelmű elvárások.

Érdekes, hogy a közoktatási törvényhez kapcsolódó diákjogoktól, szabályzóktól eltérő faktorba rendeződik az iskolai szabályzat, a házirend tanulók és nevelőik által történő betartásának kérdésköre. A faktorban magas súllyal vesz részt a fegyelem, és az a kérdés, hogy mennyire lehet a tanárok szavára adni.

A kérdőívben arra is megkértük a tanulókat, hogy nyilatkozzanak iskolai teljesítményükről, megkérdeztük, hogy milyen tanulók voltak az általános iskolában.

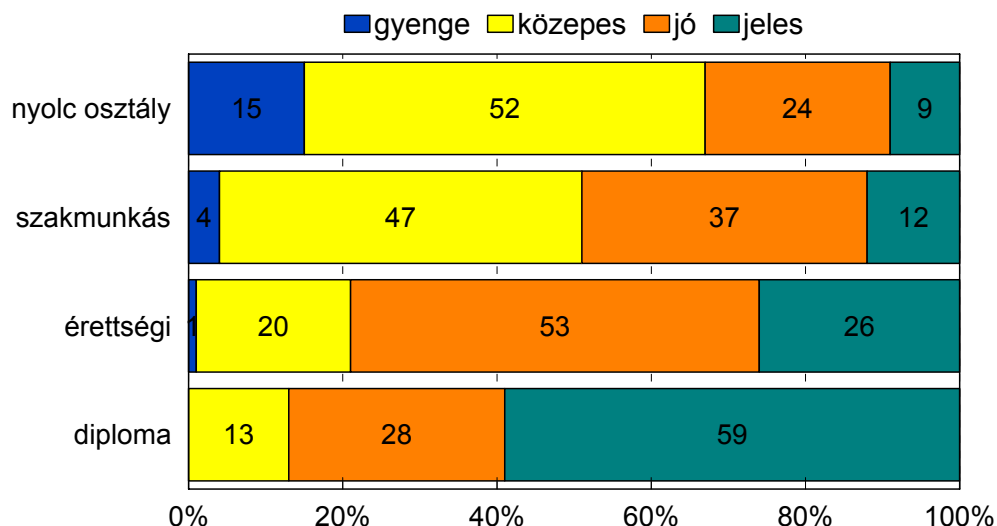
A tanulók tanulmányi eredménye

Ha nominálisan kategorizáljuk a tanulmányi átlagokat, a diákok 5 százaléka minősült kimondottan gyenge tanulónak, további 39 százalékuk közepes eredményt elérőnek vallotta magát. Ennél jobb átlagot produkált a tanulók fele, 56 százaléka. Saját bevallásuk alapján jeles tanulmányi átlagot ért el minden ötödik diák. Ha a tanulmányi eredményeket a főbb demográfiai mutató mentén tekintjük át megállapítható, hogy a lányok, a még fiatalok (tehát többségükben jelenleg is tanuló) és a nagyobb családban élők magasabb tanulmányi átlagról vallottak.

A tanulmányi átlagokat vizsgálva fel kell hívni a figyelmet arra a - pedagógusok által jól ismert - tényre, hogy a magasabb iskolai végzettséggel rendelkező szülő gyermeke, mivel több kulturális tőkével rendelkezik, jobban meg tud felelni az iskolai elvárásoknak, s az iskolákat leginkább ők tudják "használni" céljaik elérésére. Míg a diplomás szülők gyermekeinek 59 százaléka jeles, s további 28 százaléka jó tanulónak minősítette magát, addig az érettségizett szülőknél a jeles diákok aránya csak 26, szakmunkásoknál 12 százalék. A gyenge és közepes tanulók többsége a maximum nyolc osztályt végzetek szülők gyermekei közül kerül ki.

A tanulmányi eredmény alakulása a szülő iskolai végzettségének dimenziójában

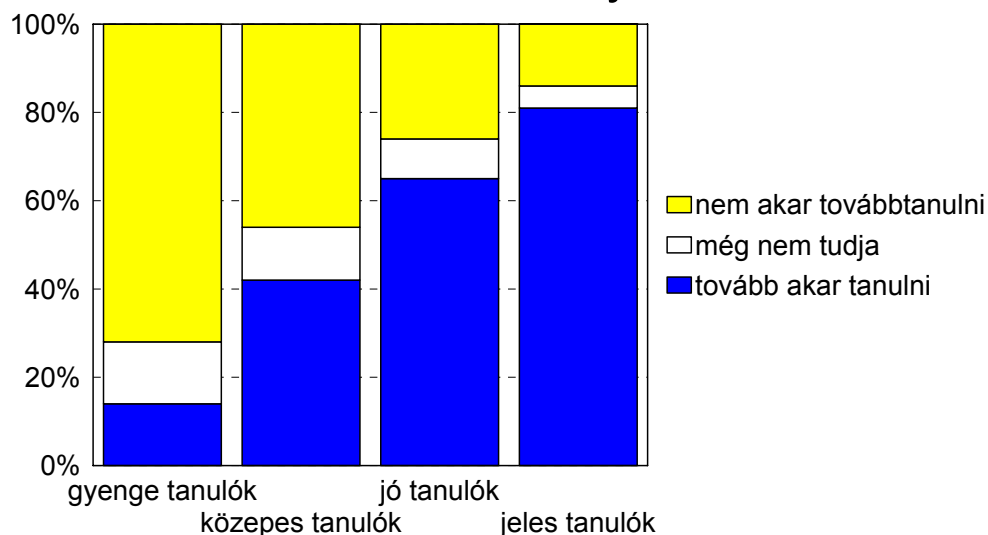

Nagyrészt a tanulmányi eredmények függvényében merül fel a továbbtanulás kérdése. Az ercsi fiatalok 57 százaléka egyértelműen folytatni kívánja tanulmányait, többségük jelenlegi iskolájuk elvégzése után, tizede bizonytalan, még nem döntött, s minden harmadik megkérdezett fogalmazott meg nemleges választ. Azok, akik nem akarnak továbbtanulni 53 százalékban már dolgoznak, 13 százalékuk munkanélküli, s 9 százalékuk gyesen van. Gazdasági aktivitás szerint - érthető módon - a jelenleg is tanuló fiatalok közül akarják a legtöbben beadni majd a felvételi jelentkezési lapot, 79 százalékuk. Ebből 51 százaléknak már határozott elképzelése is van, 28 százalék csak azt tudja biztosan, ha rajta múlik, folytatja az iskolákat. 8 százalékuk még hezitál. Egyértelműen csak a tanulók 13 százaléka tekinti jelenlegi iskoláját az intézményes tanulás utolsó állomásának.

Jól megfigyelhető, hogy a lányok magasabb arányban akarnak továbbtanulni, mint a valamivel gyengébb tanulmányi eredményt elérő fiúk. A még le nem zárt intergenerációs mobilitási folyamatról ad hírt, hogy a nyolc elemivel rendelkező szülők gyermekeinek 39, a szakmunkás szülők gyermekeinek 53, az érettségizett szülők gyermekeinek 69, a diplomásokénak pedig 88 százaléka tűzte ki célul a továbbtanulást.

Az iskolai tanulmányok állami oktatási rendszeren belül való folytatásának legmeghatározóbb eleme a diák jelenlegi tanulmányi eredménye. A jó tanulók számára evidencia, hogy folytatni kell a tanulmányokat.

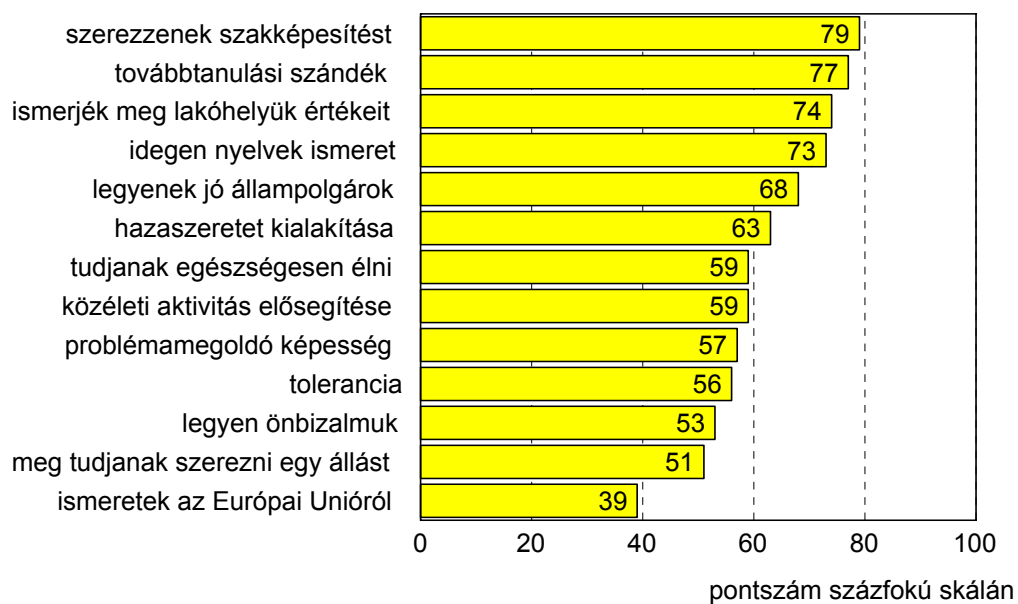
Továbbtanulási szándék és a tanulmányi eredmény

A kutatás során arra is rákérdeztünk, hogy az iskola milyen hatékonysággal tudja kialakítani az egyes készségeket. A kapott válaszokat százalékos skálára vetítettük.

Leginkább az idegen nyelv ismeret, a képesítés megszerzése és a tanulmányok folytatására való törekvés kialakítása valamint lakóhely értékeinek bemutatására való törekvés a jellemző az iskolákra az ercsi fiatalok szerint. Az állampolgári nevelés, a hazaszeret kialakítása, a közéleti aktivitás segítése és az egészséges kialakítása és a problémamegoldó képesség fejlesztése már csak közepesen jellemző. A legalacsonyabb pontszámot a magyar oktatási rendszer képzési tananyagaiba még nem szerveztek EU ismeretek oktatása kapta, e téren mutatkozik a legnagyobb lemaradás.

Mennyire tudja az iskola kialakítani az alábbi készségeket?

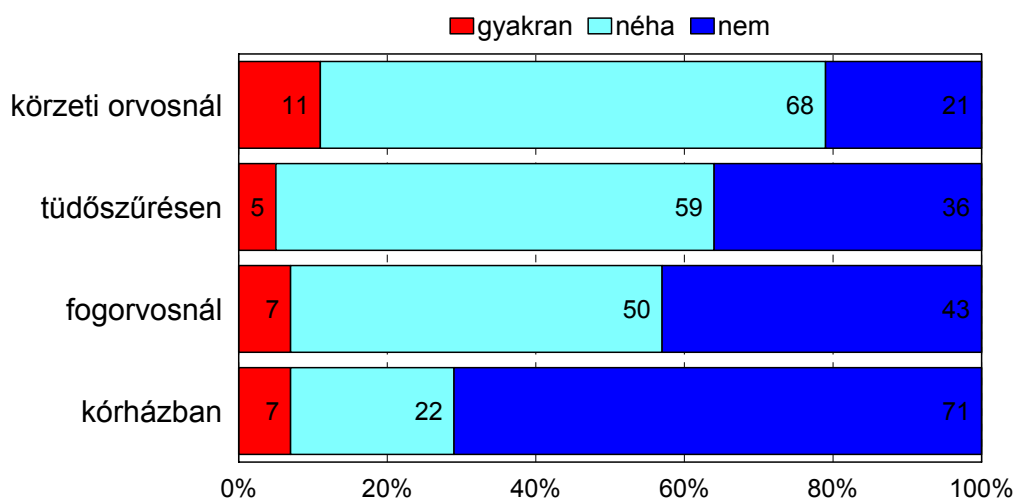

4. EGÉSZSÉGMEGŐRZÉS

Ebben a fejezetben a fiatalok alapvető egészségmegőrzési és egészségkárosítási tevékenységeinek intenzitásáról számolunk be. Így többek közt szó lesz a dohányzásról, az alkohol- és kábítószer fogyasztásról, a sportolásról, valamint a táplálkozási szokásról.

Adatfelvételünk során négy szempont szerint is közelítettük a fiatalok egészségügyi helyzetét. A körzeti orvosnál, fogorvosnál, tüdőszűrésen, illetve kórházban való megjelenés gyakorisága alapján is vizsgáltuk a kérdéskört.

Az utóbbi egy évben voltál...

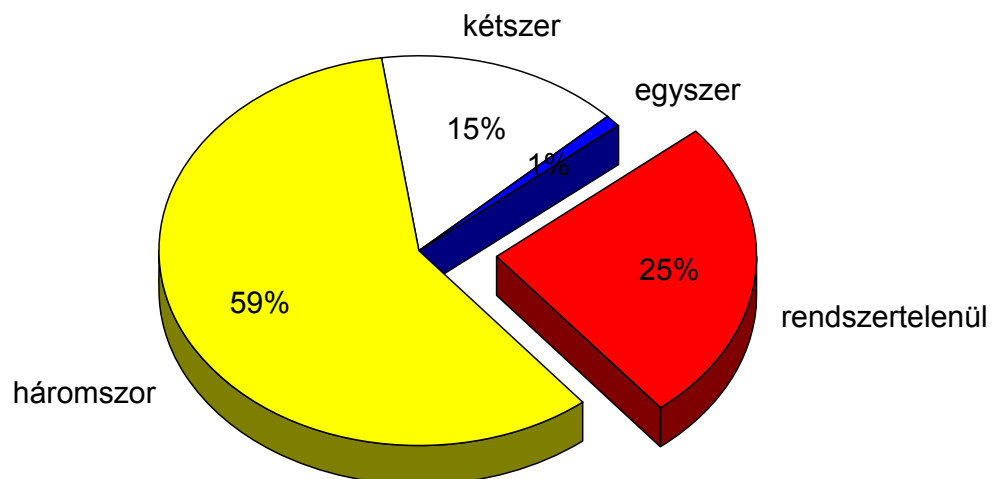
A gyakori betegek között lényegesen nagyobb arányban (12 százalék) voltak a lányok. A körzeti orvoshoz egyáltalán nem fordulók között pedig a fiúkat találhatjuk magasabb arányban. A fogorvosi szakrendelést felkeresők között is több a lány, egytizedük gyakran, további 55 százalékuk néha jár fogorvoshoz, ellentétben a fiúkkal, akiknek fele egyáltalán nem jár fogorvoshoz.

Az átlagot meghaladó arányban (13 százalék) gyakran járnak fogorvoshoz az érettségizettek. E szakorvosi ellátást néha veszi igénybe a szakmunkások 55 és a tanulók 58 százaléka. A dolgozók 48 százaléka és a munkanélküliek 64 százaléka soha nem jár fogorvoshoz.

A tüdőszűrő vizsgálatokon gyakran megjelenők aránya a legalacsonyabb a vizsgált rendelési formák között, a lányok 63 százaléka néha, a fiúk 40 százaléka soha nem jár erre a vizsgálatra. Fontos megjegyezni, hogy a rendszeresen dohányzó fiatalok 42 százaléka nem jár el a tüdőszűrő vizsgálatra, ami fokozza az kóros egészségkárosodás esélyét.

A fiatalok egészségromlásának fontos okozója a korán kialakított egészségtelen életmód. Ebbe tartozik a káros szenvedélyeken kívül az életmódból adódó problémák köre is. Ezek között gyakran első helyen szerepel a helytelen, egészségtelen táplálkozás. Bár a megkérdezettek 58 százaléka azt állítja magáról, hogy naponta háromszor étkezik (15 százalék a kétszer, és 1 százalék a csak egyszer étkezők aránya) a mintába került fiatalok egynegyede saját bevallása szerint is rendszertelenül étkezik.

Naponta hány alkalommal étkezel?

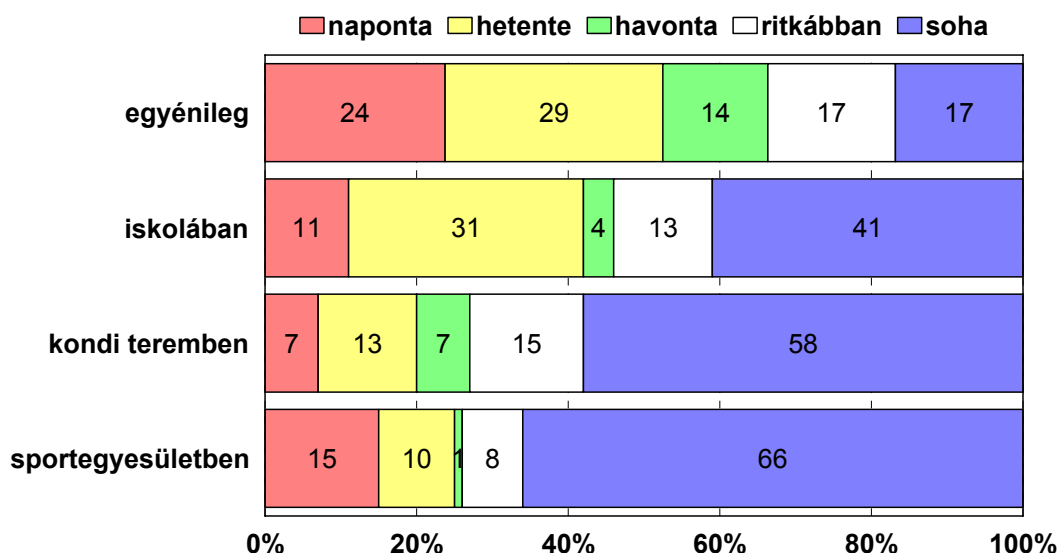

A 17 évesek között az átlagnál jóval magasabb (36 százalék) a rendszertelenül étkezők aránya. A nyolc általánosnál alacsonyabb iskolai végzettségűek és a dolgozók jellemzően naponta csak kétszer étkeznek.

Az életmóddal kapcsolatos másik elterjedtebb probléma a rendszeres testmozgás, a sport hiánya. Kérdéseinkkel azt próbáltuk vizsgálni, hogy az iskolai és a tanórán kívüli

lehetőségek közül melyiket és milyen mértékben használják ki a vizsgált mintába került fiatalok.

A fiatalok sportolási szokásai

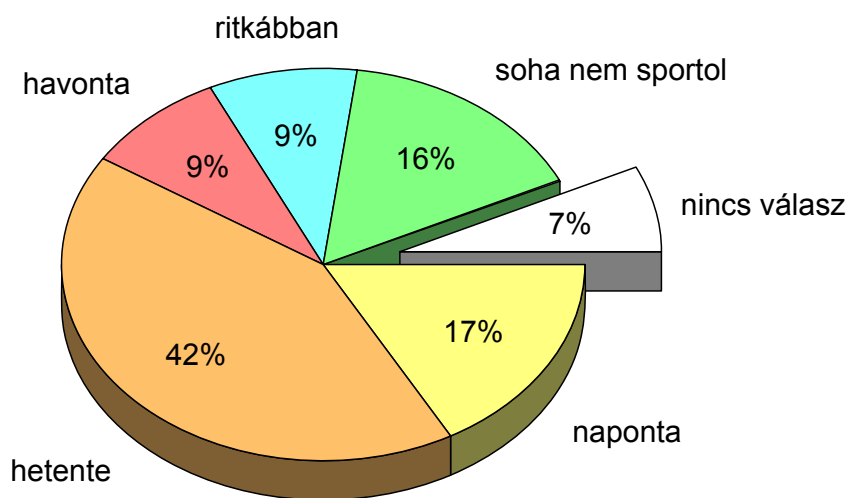
A legelterjedtebb testedzési mód az otthon, egyéni végzett mozgás, ezt végzik a legmagasabb arányban naponta, hetente és havonta is. Erről a mozgásformáról csupán 35 százalék nyilatkozott úgy, hogy egyáltalán nem végzi. Ezen mozgásformán belül az egyes gyakoriságokat vizsgálva a naponta egyéni sportolók közül kiemelkednek a nyolc általánosnál alacsonyabb végzettségűek. A heti rendszerességgel mozgók között átlagot meghaladó arányban találjuk a 17 éveseket és az érettségizetteket is.

A második legelterjedtebb sportolási mód az iskolában tanórán kívüli sportolás. Ezzel a lehetőséggel heti rendszerességgel a megkérdezettek 22 százaléka él. Itt már 62 százalék a teljes elutasítás. Ez a sportolási mód napi rendszerességgel inkább a 15 és 16 éveseket, heti rendszerességgel a 17 éveseket jellemzi, azaz összességében a középiskolás korosztály használja ki ezt a lehetőséget.

Az egyesületekben sportolók fordulnak elő a legkevésbé (11 százalék) e korcsoport tagjai között. Átlagon felüli arányban találjuk a fiúkat, a 17 éveseket és a nyolc általánost végzetetteket a hetente sportegyesületbe járók között. Ez utóbbiakat és a tanulókat találjuk magasabb arányban a naponta egyesületbe járók között is.

A kondi termék látogatása inkább az alkalmi testedzési formák közé tartozik, hiszen a naponta gyakorlók aránya a legalacsonyabb volt a négy választható forma közül. Ez a testedzési mód inkább a fiúkat jellemzi, 14 százalékuk hetente jár edzőtermekbe. A nyolc általánost végzettek és az érettségizettek 15-15 százaléka szintén hetente él ezzel a lehetőséggel.

A fiatalok megoszlása a sportolás gyakorisága szerint

A vizsgált korcsoport tagjainak 16 százaléka soha, semmilyen formában nem sportol. Külön mutatószám alapján vizsgáltuk, hogy a mozgás formájától függetlenül hányan vannak, akik a lehetséges négyből legalább az egyik módon sportolnak, illetve egyáltalán nem teszik azt. A legmagasabb azok aránya, akik hetente végeznek valamilyen testedzést, és közel ugyanannyian sportolnak naponta, mint akik egyáltalán nem mozognak. Azonos a havi rendszerességgel vagy annál ritkábban sportolók aránya is.

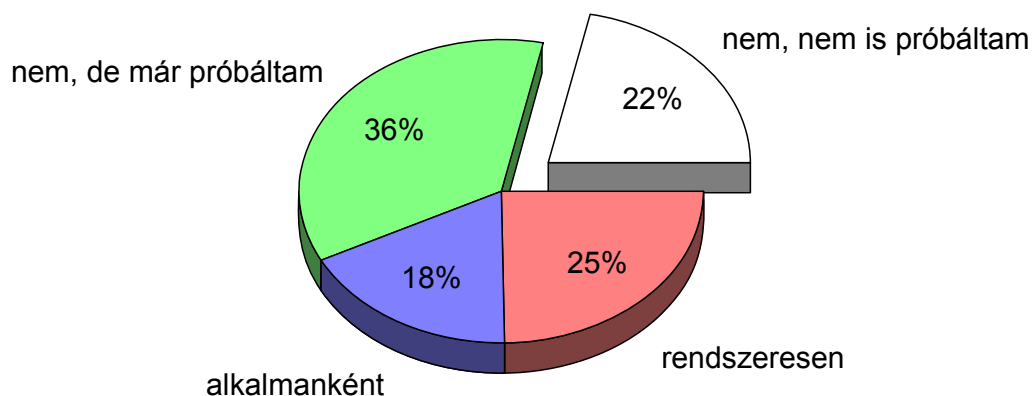
A sportoló fiatalok aránya más településeken mért adatainkhoz képest magas, s ennek egyik oka lehet a sportlétesítmények gazdagsága. Az önkormányzat támogatásával működő sportlétesítmények illetve sportolási lehetőségek: sportcsarnok küzdőtere, oktató medence, iskolai tornaterem, iskolai udvar, tornaszoba, Kinizsi labdarúgó pálya, bitumenes pálya, a Művelődési Ház udvarán kialakított kosár- és röplabda pálya. Megtalálhatók Ercsiben vállalkozók által üzemeltetett létesítmények is: Apolló kondi szalon, honvédségi pálya. A

sportlétesítmények kihasználtsága - a nyári időszakot kivéve - magas, a helyi igényeket maximálisan ki tudja elégíteni.

Dohányzás

A vizsgált minta alapján megállapítható, hogy saját bevallásuk szerint a 14-24 éves korcsoport egynegyede rendszeresen, további 18 százaléka alkalmanként dohányzik. A megkérdezettek 36 százaléka nem dohányos ugyan, de már kipróbálta. Mindössze 22 százalék az aki még nem is próbálta.

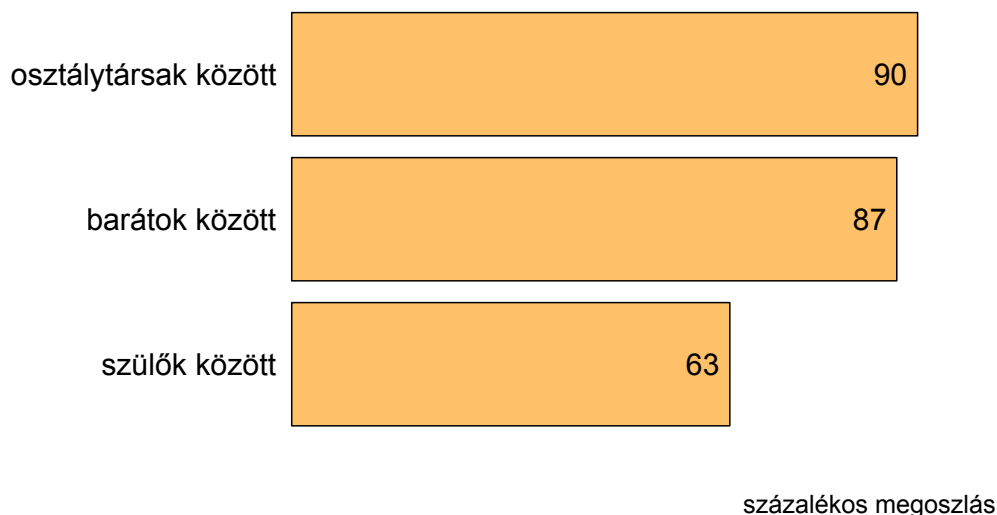
Te dohányzol?

A rendszeres dohányzás elsősorban a fiúkra jellemző, míg a lányok 41 százalék a inkább csak a kipróbálásig jut el. A rendszeres dohányosok közül is kiemelkednek a szakmunkások akinek egyharmada tartozik ebe a kategóriába.

Az, hogy egy fiatal elkezd dohányozni alapvetően kétféle minta miatt lehetséges. Az egyik a negatív családi példa, a másik a kortárs csoport hatása. Az ercsi fiatalok családjának 63 százalékban a szülők között is van rendszeres dohányos. Ennél is rosszabb eredményeket kapunk, ha tovább szélesítjük a közösségi teret. A válaszolók 87 százalékának van a baráti körében olyan, aki dohányzik, s 90 százalékuknak van, vagy volt dohányos osztálytársa.

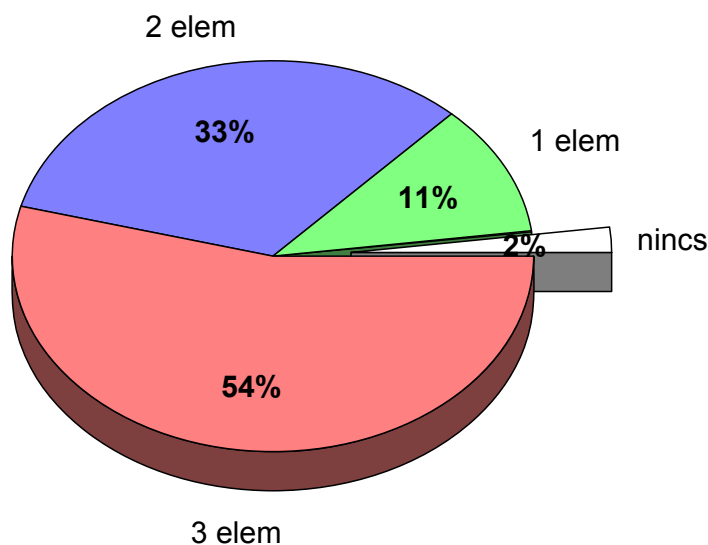
A fiatalok környezetében lévő dohányosok arányai

Milyen kapcsolatok mutathatók ki a fiatalok és a környezetük dohányzási szokásai között? A rendszeresen dohányzó fiatalok szüleinek 79 százaléka, osztálytársainak 90 százaléka, baráti körük 99 százaléka szintén dohányos. Az ellenpóluson a dohányzást nem próbáló barátaiknak 31 százaléka nem dohányzik. A fiatalok dohányzási szokásának kialakulására a baráti kör példája van a legnagyobb hatással és csak ezt követi a család és a szülők.

Egy, a környezetben dohányzókat regisztráló mutatószám segítségével igyekeztünk pontosítani azok körét, akik leginkább ki vannak téve a "kísértésnek". Az index értéke az előzőekben vizsgált kérdés alapján azt mutatja, hogy az érintett fiatalok körében hányan dohányoznak a környezetben.

A fiatalok megoszlása a környezetükben lévő dohányos szegmensek száma szerint

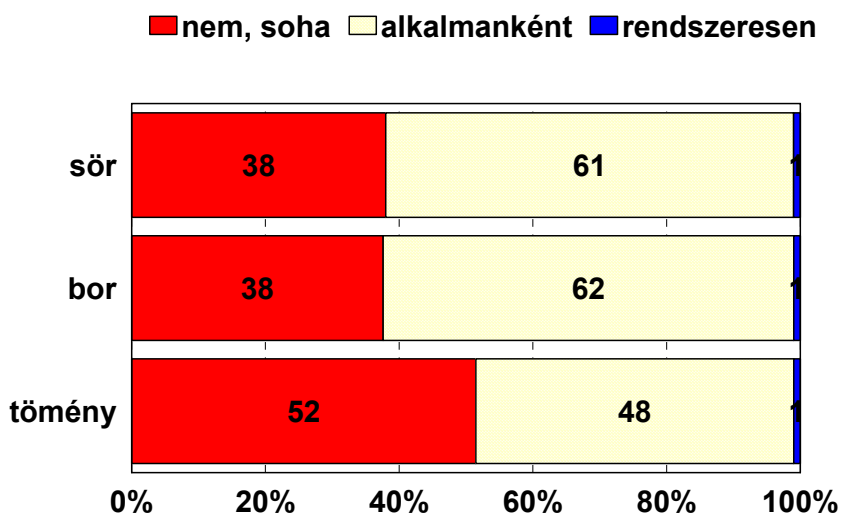
Az ábrából kiolvasható, hogy elenyésző azon tanulók aránya, akik dohányfüst mentes környezetben élnek, s ötven százalék felett van azok aránya, akik életük három meghatározó környezetében (család, baráti kör, osztálytársak) is jeleztek dohányosokat.

Mint láthatjuk, a környezet meghatározó szerepe itt is kimutatható, hiszen akik „veszélyes” környezetben élnek, azok 33 százaléka rendszeres, további 21 százalék alkalmi dohányos és további 30 százalék már kipróbálta. Hasonló összefüggés mutatható ki a másik oldalon is, azaz, azon kevesek, akik dohányzásmentes környezetben élnek, vagy csak környezetük egy szegmensében érintkeznek dohányosokkal, lényegesen magasabb arányban maradnak nem dohányosok. Kevésbé veszélyeztetett környezetben élnek, vagyis az átlagnál magasabb az egy dohányos a környezetükben a 22-23 éveseknek és a lányoknak.

Alkoholfogyasztás

A vizsgált korosztály egészségkárosító magatartásának másik hagyományos formája az alkoholfogyasztás. A hagyományos kategóriák között jelentős különbség csak a tömény szeszesital fogyasztásánál tapasztalható. Itt a legmagasabb a még soha nem próbálók aránya és a legkisebb azoké, akik alkalmanként fogyasztják. Ezek az értékek nem csak abszolút értékben kiugróak, hanem a másik két kategóriához képest (sör, bor) is jelentős eltérést mutatnak.

A fiatalok alkoholfogyasztási gyakoriságai

A fenti számok háttérét vizsgálva jelentős eltéréseket tapasztalhatunk. A sör esetében a lányok 55 százaléka soha, a fiúk 76 százaléka alkalmanként, 3 százaléka rendszeres fogyasztó. A sörivők között nagy arányban találjuk a szakmunkás végzettségűeket és a dolgozókat. A borfogyasztás is inkább a fiúk körében elterjedt, 69 százalékuk alkalmi borivó, míg a lányok 46 százaléka soha nem fogyaszt bort. Az alkalmi borfogyasztók közül kiemelkednek az érettségizettek.

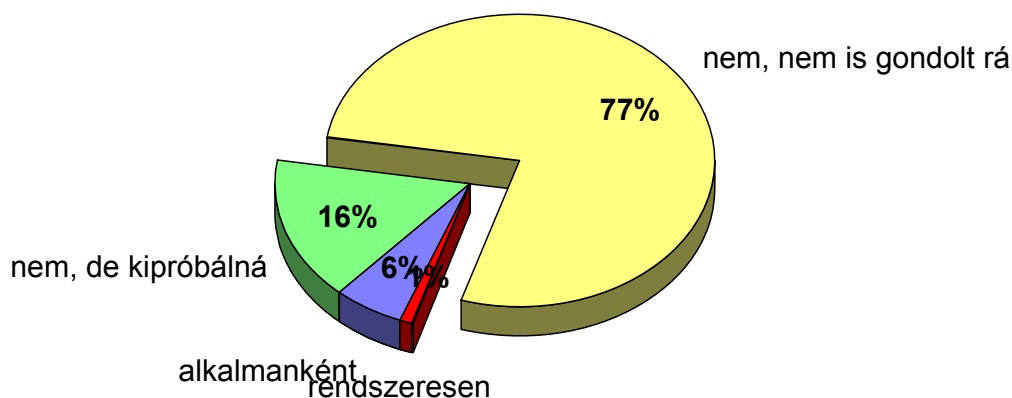
A tömény szeszesitalt fogyasztók összetételének vizsgálatakor a nemek szerinti csoportosításban a korábban tapasztaltaknak megfelelő tendenciát találunk, azaz a lányok többsége (60 százalék) soha nem fogyasztja. A töményt egyáltalán nem fogyasztók közül

kiemelkedik a vizsgálat ifjúsági kategória alsó korévei (14-16 évesek) és a diplomás szülők gyermekeinek aránya.

Drogok

Az elmúlt évek ifjúságot érintő problémái között első helyen kell említenünk a drogfogyasztás megjelenését és jelentős elterjedését. A drog fogyasztása, beszerzése, illetve ezek megelőzése, megakadályozása az utóbbi időben Magyarországon is az ifjúsági problémák kezelésének középpontjába került. Ehhez azonban sok esetben azok az alapvető információk sem állnak rendelkezésre, hogy milyen mértékben terjedt el a különböző narkotikumok fogyasztása, hol és milyen módon jutnak hozzá a fiatalok. (Különös értéke lehet ezeknek az adatoknak a készülő drogtörvény fényében, hiszen így láthatóvá válik, hogy a vizsgálat pillanatában a fogyasztók büntetése milyen csoportot érne el.)

A fiatalok megoszlása a drogfogyasztás gyakorisága szerint

A rendszeres drogfogyasztók aránya a vizsgált minta alapján 1, az alkalmi fogyasztóké 6 százalék. A megkérdezettek 16 százaléka nyilatkozott úgy, hogy nem próbálta még, de megfordult a fejében és 77 százalék azok aránya, akik teljesen elzárkóznak a drog fogyasztásának gondolatától is.

Jelentős eltérést találunk a nemek között, a fiúk 11 százalék vallotta magát alkalmi fogyasztónak. A lányok között 88 százalékban találunk olyanokat, akik nem próbálták még és nem is foglalkoztatja őket a gondolat.

A dolgozók 9 százaléka alkalmi drogfogyasztó és további egyötödük kipróbálná. Ez utóbbi kategórián belül a legmagasabb arányban a szakmunkás végzettségűeket találjuk. Mibe kerül mindez? Az alkalmi fogyasztók 48 százaléka szeretne 100.000 forint feletti jövedelemmel rendelkezni, a valóság ezzel szemben azt, hogy 43 százalékuk 25-50.000 forint közötti jövedelemmel rendelkezik.

A rendszeres és alkalmi drogfogyasztók száma a mintában 29 fő volt, közülük 22 fő válaszoltak arra a kérdésre, hogy milyen kábítószer fogyasztottak. A legelterjedtebb drog a marihuána, de többen említették a diszkó drogokat is (extasy, speed). Természetesen arra is kíváncsiak voltunk, hogy a fiatalok tudomása szerint hol lehet hozzájutni a kábítószerhez. Erre a kérdésre azok is válaszoltak, akik nem fogyasztanak drogot. A megkérdezettek 62 százalékának válasza alapján a következő eredményeket kaptuk.

	Említések gyakorisága (százalék)
Diszkó	51
Szórakozóhelyek	18
Bárhoz	7
Iskola és környéke	5
Ismerősök	4
Budapesten, belvárosban	4
Utcán	4
Üzlet	1
Laktanya	1

Természetesen a drogok esetében is megpróbáltuk a fogyasztás környezetét megvizsgálni. Ennek alapján arra a megállapításra jutottunk, hogy a megkérdezettek 22 százalékának baráti körében van drogfogyasztó. A 15-18 évesek körében még rosszabb a helyzet, 38 százalékuknak van olyan barátja aki drogot fogyaszt. Átlagon felüli arányban vannak drogos barátaik a tanulóknak (29 százalék), a nyolc általánost végzetteknek (28 százalék) és a 25.000 forintnál alacsonyabb jövedelműeknek (31 százalék). Az ellenkező oldalon nagy arányban találjuk a lányokat (75 százalék) és a 22-24 éveseket.

Ahhoz, hogy a drogfogyasztás mértékét jobban közelíthessük, a mintába került tanulók tágabb ismeretségi köréről is érdeklődtünk, ismernek-e olyan fiatalot, aki fogyaszt kábítószer. A megkérdezettek 56 százaléka tud ilyen fiatalról. Átlagon felüli mértékben található az ismeretségi körükben drogfogyasztó fiatal a tanulók között.

A drogfogyasztás területén meghatározó a közösség szerepe, illetve a korábban bemutatott viselkedésformákhoz való viszonyulás. Akiknek az ismeretségi körében található kábítószer fogyasztó, azok 3 százalékban rendszeres, 14 százalékban alkalmi fogyasztók. Köztük a teljesen elutasítók aránya csak 63 százalék. Akinek a baráti körében van kábítószer-fogyasztó, azok 6 százaléka maga is rendszeres, további 22 százalék pedig alkalmi kábítószer-fogyasztó. Az ellenkező oldalon, azok között akiknek nincs drogos a baráti körükben 93 százalékban nem is fogyasztanak drogot.

A baráti kör vizsgálatára létrehoztunk egy mutatót, amely a válaszadó baráti körében a rendszeres dohányos és drogfogyasztókat jelöli. Akinél mind a két változó igen választ adott, azokat úgy tekintettük, mint akiknek a baráti köre veszélyes, ezek aránya a mintán belül 21 százalék. Az alkalmi fogyasztók 54 százalékának, a kipróbálás gondolatával foglalkozók baráti körének 32 százaléka tartozik ebbe a kategóriába.

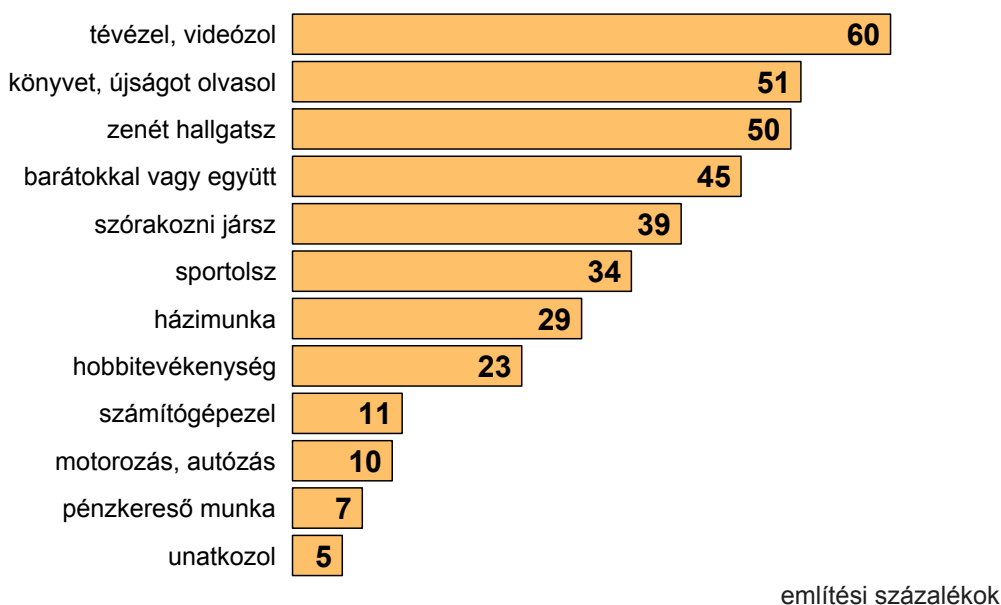
A deviáns magatartásformák összegzéseként érdemes megvizsgálni, hogy az egyes formák hatnak-e egymásra valamilyen módon. A rendszeres dohányosok 15 százaléka alkalmi drogfogyasztó is, 23 százalékuk pedig gondolt már rá hogy kipróbálja. Ugyanilyen arányban próbálkoznának az alkalmi dohányosok is. A nem dohányzók 93 százaléka a drogot sem próbálná ki, a két magatartás között közepes korreláció áll fenn.

A rendszeres dohányosok 77 százaléka alkalmi sörfogyasztó és 69 százalék tömény szeszesített is fogyaszt alkalmilag. Az alkalmi dohányosok esetében is hasonló arányok tapasztalhatók. A nem dohányzók 70 százaléka nem fogyaszt sört, 58 százalék bort és 78 százalék töményt. Az alkalmi sörivők egyötöde kipróbálná a drogot. A tömény szeszesített alkalmanként fogyasztók 11 százaléka drogot is fogyaszt alkalmanként, további 22 százalék pedig kipróbálná. A sört és tömény alkoholt soha nem fogyasztók 88 százaléka a drogot sem próbálná ki soha.

5. SZABADIDŐ

A fiatalok szabadidős tevékenysége éppen úgy a passzív időtöltések felé tolódik el, mint a különböző országos vizsgálatokban megfigyelt felnőttek esetében. A választási lehetőségként előre leírt (de kérdésben fel nem tett) tevékenységek közül a fiatalok több, mint fele mindössze három esetén mondta, hogy szabadidejében ezt végzi.

Mit csinálsz szabadidődben?

Az első három helyen szereplő tevékenység nem okoz meglepetést. A tévé és a videó a legkönnyebben elérhető szabadidős tevékenység, és a legkényelmesebb is, ugyanis nem kell semmit csinálni, csak ülni a képernyő előtt. Ez egyébként nem a fiatalok sajátossága, a felnőttek is ezt jelölték meg a leggyakoribb szabadidős tevékenységnek egy 1995 és 1997 közötti vizsgálatsorozatban. Az olvasás Ercsiben jobban előtérben van, mint más vizsgált városokban, ezt értelmezhetjük pozitívan (művelődés), de negatívan is (egyéb szórakozási lehetőségek hiánya). A zenehallgatás már annyira természetes (akár háttérként), hogy nem is feltűnő. A barátokkal való együttlét is mindennapos, és ez összefügghet más tevékenységekkel is, hiszen a szabadidő eltöltésének módja (függetlenül attól, hogy miről van szó) általában a barátokkal együtt történik.

A sportolásnak a diákok egyharmada által szabadidős tevékenységként való említése árulkodó dolog. Ercsiben az önkormányzati és a vállalkozók által üzemeltetett

sportlétesítmények kihasználtsága magas, annak ellenére, hogy a szabadtéri sportpályák nem teljesen nyitottak.

A négy utolsó tevékenységet érdemes közelebbről is megvizsgálni. A könyvet sokak szerint felváltó számítógép 11 százalékos említettsége még elmarad az előbbtől, hiszen komoly anyagi vonzattal bíró eszközök szükségesek ehhez, de azért nem tekinthető alacsonynak, és a virtuális valóság előretörése igen gyors, (éppen a hagyományos formák rovására). A motorozás és autózás is költségigényes, egyben veszélyes szórakozás is lehet, a hét százalék által említett pénzkereső munka pedig a lehetőségek hiányát is jelzi, bár el lehet gondolkodni azon, hogy ez bizonyos értelemben negatív (ha más tevékenység helyett, kényszerből kell dolgozni), bizonyos értelemben viszont pozitív lehet (ha a szocializáció folyamatába megfelelően épül be). Örvendetes viszont, hogy csak minden huszadik fiatal unatkozik a szabadidejében.

Az elemzés során faktoranalízis segítségével csoportokat képeztünk a fiatalok között az egyes szabadidős tevékenységek gyakorisága alapján. A számítógépes elemzés négy jól elkülöníthető típust jelölt meg.

Az első csoportban (melybe a legtöbb fiatal került), igen jellemző volt a barátokkal való együttlét, a szórakozni járás és a motorozás, autózás említése, és nagyon alacsony volt a házimunka jelenléte. Ez egy tiszta profil, több elemző szerint sajnos ez mai fiatalok prototípusa.

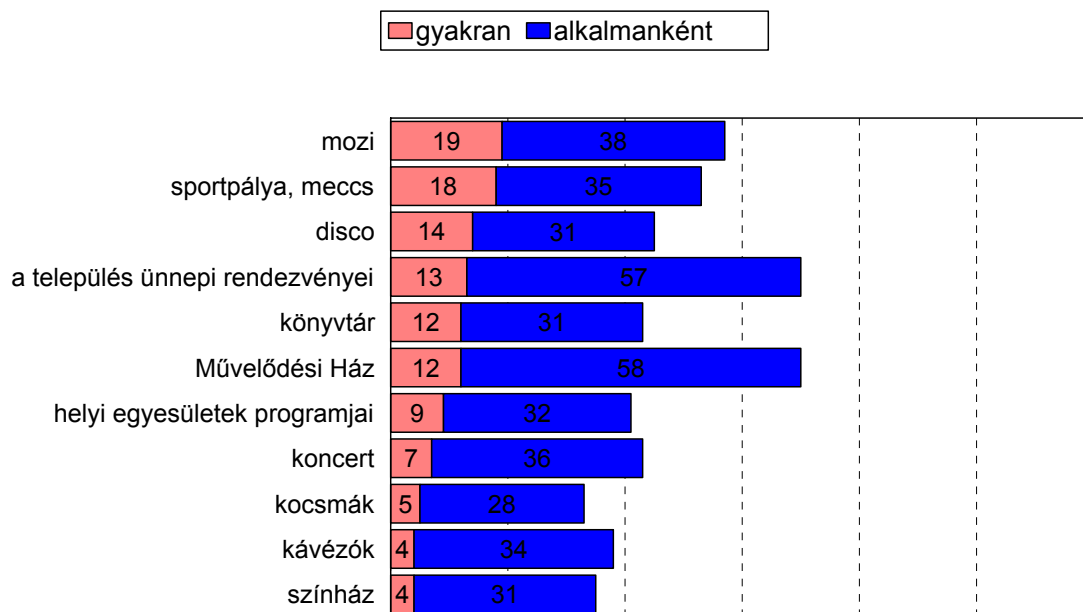
A második csoportban négy gyakrabban említett szabadidős tevékenység került, az olvasás, zenehallgatás, házimunka és a tévé-videónézés. Ők egyértelműen azok a fiatalok, akik inkább otthon ülnek, a szabadidejüket passzívan töltik el.

A harmadik csoportban az átlagosnál jellemzőbb volt a sport, a hobbi és a számítógép említése, ez azokat a fiatalokat takarja, akik vagy rendszeres sportolók, vagy a számítógép a hobbijuk. Itt viszont érdekes módon alacsony volt a tévé és videó említési gyakorisága, ez az aktív szabadidő-eltöltési módokkal és a számítógéppel nem jár együtt.

A negyedik csoportba főképp azok a fiatalok kerültek, akik az átlagosnál gyakrabban említették a pénzkereső munkát, és ami ezzel együtt jár, a maradék szabadidő negatív kihasználása, főképp a tévé és videó, mint legkisebb erőbefektetéssel elérhető forma, másrészt egyedül itt volt magas az unatkozás, a semmit nem tevés említése.

A szabadidő eltöltésének milyensége mellett rákérdeztünk arra is, hogy ez mely intézményeket, programokat érint.

Látogatod az alábbi intézményeket, programokat?

Itt a leggyakrabban említett helyszínek, intézmények, programok helye magáért beszél. A legnagyobb látogatottsága a mozinak van, de még ezt is csak a fiatalok alig egyötöde látogatja rendszeresen. A sportpályák, meccsek 18 százalékos gyakori említési aránya magasnak tekinthető, és újfent alátámasztja azt a korábban már megállapított tény, hogy a sport Ercsiben fajsúlyosabb szabadidő-eltöltési forma, mint más településeken. A különböző diszkók szintén kedvelt szabadidő-eltöltési helyszínek, illetve viszonylag sokan említették a könyvtárat is, bár itt azért figyelembe kell venni, hogy az iskolai kötelezettségekkel kapcsolatban is gyakran kell könyvtárba járni, ami megint nem feltétlenül szabadidős tevékenység a fiatalok szemében. A Művelődési Háznál és a település ünnepi rendezvényeinél viszont kiemelkedő az alkalmi említések arányszáma, itt ez valószínűleg a programok gyakoriságát is jelzi, például a mozival ellentétben ünnepi rendezvény nincsen minden nap.

Arra a kérdésre, hogy az egyes tevékenységek közül a fiatalok melyeket folytatják Ercsiben, és melyeket máshol, szintén figyelemreméltó eredményeket kaptunk.

Az alábbi tevékenységek közül melyeket folytatod Ercsiben és melyeket más településen?

(százalékos arányok⁴)

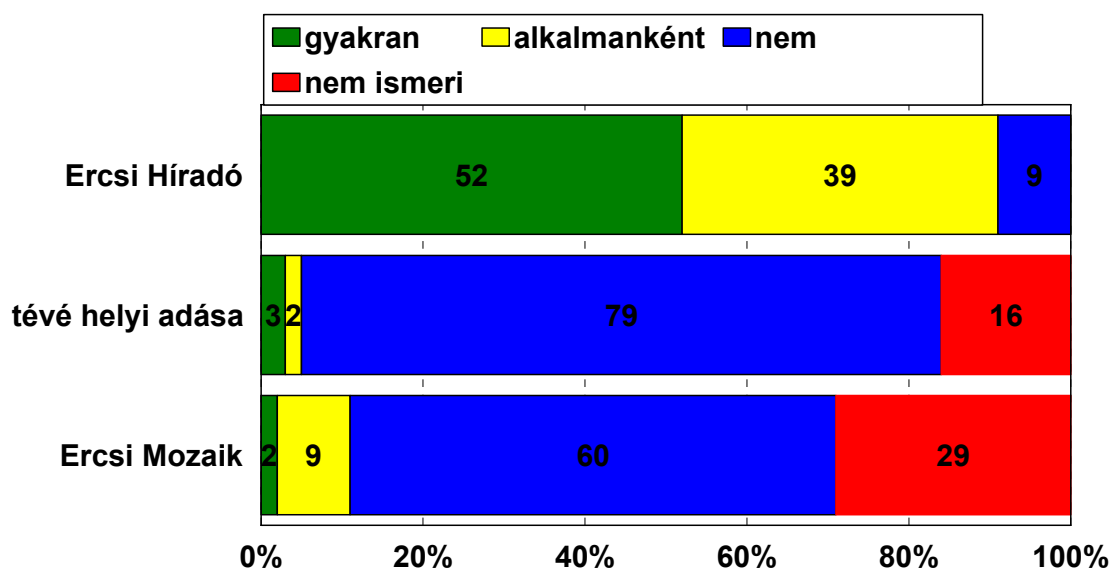
	<i>csak Ercsiben</i>	<i>inkább Ercsiben</i>	<i>inkább más településen</i>	<i>csak más településen</i>
tanulás	7	2	8	83
munka főállásban	28	4	4	64
munka mellékállásban	18	22	27	33
szórakozás	10	18	50	22
művelődés	17	22	38	23
sport	35	32	18	15

Láthatjuk, hogy Ercsi komoly hátrányban van közép fokú oktatási intézmény híján, amely a szabadidő eltöltését is nagymértékben meghatározza. Legalább ennyire súlyos az, hogy a munkalehetőségek sem kielégítően a településen, a fiatalok kétharmada nem talál itt megfelelő munkát, és még a mellékállás sem köti őket a településhez. A sport fontos szerepe itt is előkerült, míg az arányok a művelődést sem kímélték, a fiatalok csak kisebb része marad ehhez Ercsiben. Ezek az arányok igen fontos figyelmeztető jelek lehetnek a település lakosságmegetartó erejét illetően.

Ahhoz, hogy a fiatalokban kialakult értékítéleteket jobban megértsük, érdemes megvizsgálnunk, hogy milyen csatornákon szereznek információkat az őket körülvevő környezet eseményeiről, azaz milyen médiumokat használnak.

⁴ A tanulásnál és a munkánál a százalékos arányok csak a megfelelő korosztályra vonatkoznak.

A fiatalok tájékozódási szokásai

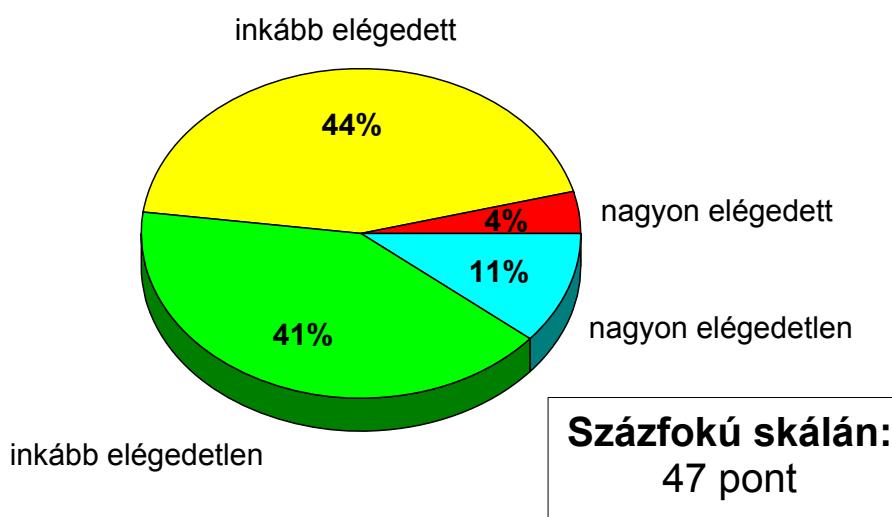

A leggyakoribb információs forrás az Ercsi Híradó, ezt minden második fiatal olvassa. Ennél lényegesen kevesen használják tájékozódásra az Ercsi Mozaikot, erről a válaszadók harmada nem is hallott.

6. KÖZÉLETI AKTIVITÁS

A fiatalokat egyes helyi politikai ügyekről, szereplők megítéléséről is kérdeztük. Elsőként arról érdeklődtünk mennyire elégedettek azzal, ahogy Ercsiben mennek a dolgok. Az értékelés az elégedettségi határérték alatti eredményt hozott. A 15 évesek, a nyolc általánost végzetek, a tanulók magasabb arányban inkább elégedettek a helyzettel. A 20 évesek, az érettségizettek, a dolgozók inkább elégedetlenek, míg a 24 évesek, a munkanélküliek és a nyolc általánosnál alacsonyabb iskolai végzettségűek nagyon elégedetlenek.

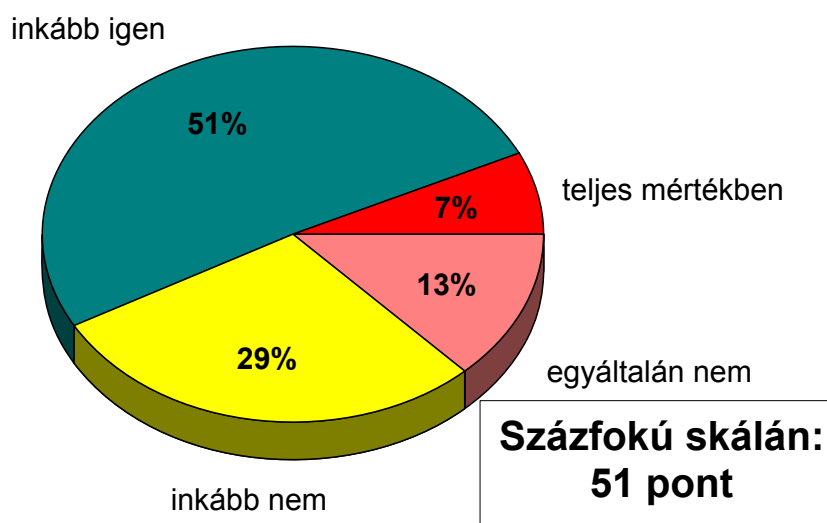
Mennyire elégedett azzal, ahogy Ercsiben mennek a dolgok?

Az előbb bemutatott attitűdök hatással vannak más állampolgári magatartásformák alakulására. A nagyon elégedetlenek 55 százaléka nem bíz a vezetőkben, véleményük szerint nem ismerik az önkormányzatnál a fiatalok problémáit és nem is törekszenek a megismerésre, valamint a döntéseknél nem is veszik figyelembe ezeket a szempontokat. Az elégedetlenek 15 százaléka 5-10 éve él a településen és inkább hanyatlónak látja Ercsit. Ennek megfelelően 48 százalékuk el is költözne innen. Az inkább elégedetlenek már pozitívabban ítélik meg a dolgokat, hiszen egynegyedük ugyan elköltözne, de nem tudja, hová, viszont 62 százalékuk a településen maradna. A település helyzetének megítélése

összekapcsolódik azzal, hogy az önkormányzat mennyire ismeri, mennyire igyekszik megismerni és mennyire veszi figyelembe a fiatalok problémáit. Aki pozitívnak ítéli a település helyzetét, az pozitívan észleli folyamatokat e három kérdésben is.

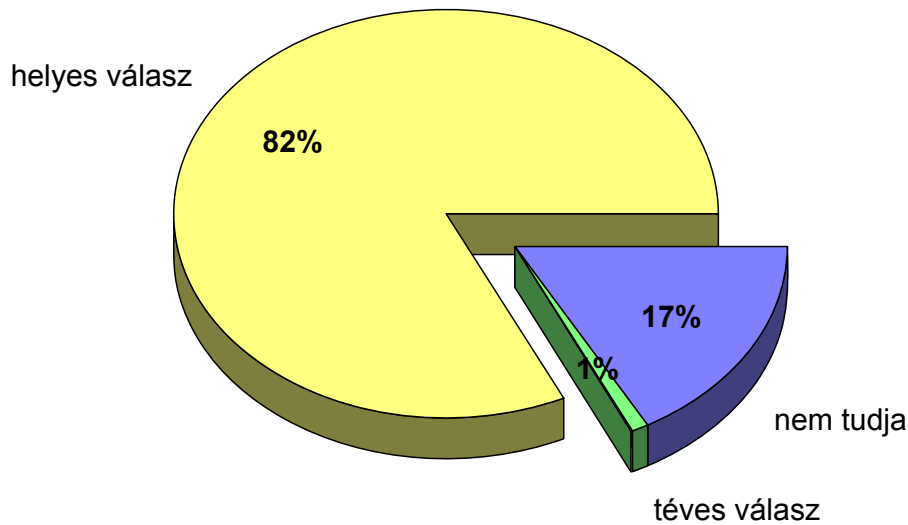
Mennyire bízol abban, hogy a község vezetői jó munkát végeznek?

A település vezetői iránti bizalom épp a kedvező megítélés határán van. Az egyes válaszkategóriák megoszlását az ábrán láthatjuk. Ettől jelentős eltérést tapasztaltunk a 24 éveseknél, akiknek közel egynegyede egyáltalán nem bíz a vezetőkben. Inkább nem bíz az érettségizettek 35 százaléka és azok, akik 5 évnél régebben, de nem születésük óta élnek itt. Inkább bizalommal vannak a lányok (55 százalék), a diplomások (88 százalék) és a legmagasabb jövedelműek. A vezetők iránti bizalmat is alapvetően az ifjúsági kérdésekben végzett tevékenység határozza meg, itt is erős összefüggés mutatható ki.

A település első számú vezetőjét a megkérdezettek 82 százaléka tudta helyesen megnevezni és csak egy százalék volt a téves válaszok aránya. Ezt meghaladó mértékben ismerték a polgármestert az érettségizettek (90 százalék) illetve a dolgozók (87 százalék).

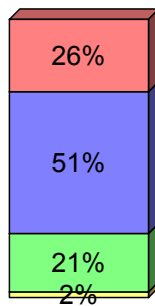
Ki a település polgármestere?

Az önkormányzat viszonya a fiatalok érdekeihez

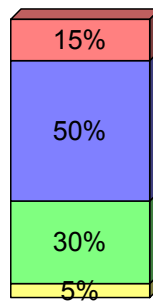
■ teljes mértékben
 ■ nagyrészt
 ■ egy kicsit
 ■ egyáltalán nem

mennyire ismerik

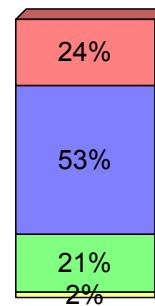
Százfokú skálán:
33 pont

mennyire igyekszik megismerni

Százfokú skálán:
41 pont

mennyire veszik figyelembe

Százfokú skálán:
33 pont

Az önkormányzat fiatalokhoz való viszonyáról három kérdés alapján is negatív vélemény született. Két kérdésben, az ifjúság problémáinak ismeretében és azok figyelembe vételében azonos mértékben rossz véleménnyel vannak a kérdezettek. Relatív javulást sejtet, hogy ennél valamivel jobbra értékelték azt a törekvést, mellyel az önkormányzat ezen problémák megismerésére törekszik.

A fiatalok igényeinek önkormányzati úton történő kielégítése tekintetében jóval pesszimistábbak a kérdezettek. Különösen a 18-21 évesek és az érettségizettek érzik úgy, hogy csak kicsit veszik figyelembe az ő szempontjaikat a döntéseknél. Ez azért lehet veszélyes a településre, mert azok, akik így vélekednek magas arányban (32 százalék) költöznének el, bár nem tudják konkrétan, hogy hova.

Annak érdekében, hogy a számok arcot öltsenek nyitott kérdésekben is tudakoltuk a vizsgálat résztvevőit arról, hogy mit tartanak jónak vagy rossznak az önkormányzat tevékenységében. Ezekre a kérdésekre a kérdezettek fele válaszolt. A válaszok megoszlását a következő két táblázat mutatja.

Pozitívumok		Negatívumok	
	Említések gyakorisága (%)		Említések gyakorisága (%)
Utak rendbehozatala	36	Nem az igazán rászorultakat támogatják	16
Közművesítés	18	Elmaradt közművesítések	9
Község fejlesztése	13	Fiatalokkal nem foglalkoznak eleget	7
Jelzőlámpa a 6-oson	10	Széthúzás van a testületben	7
Falu szépítése	7	Rossz közbiztonság	7
Parkosítás	7	Roma-kérdés kezelése	5
Rendezvények	4	Nincs elég munkahely	4
Sportcsarnok építése	4	Korrupció	3
Segélyezés	4	Sinatelepet elhanyagolják	3
Próbálják megismerni a fiatalokat	4	Személyes érdekeket követnek	3
Rendőrség fejlesztése	1	Kikapcsolódási lehetőségek hiánya	3
Iskola fejlesztése	1	Felesleges kiadások	2
Idősek támogatása	1	Lassú végrehajtás	2
Tenni akarás	1	Köztisztaság	2
Közmunkák	1	Erdő mellett illegális szemétkerakó	1
Intézmények	1	Hozzáértés hiánya	1

A pozitívumok között elsősorban a településfejlesztés, -fejlődés látható elemeit említették leggyakrabban, míg a negatívumok között sokkal több alacsony említési gyakoriságú elem került elő. Ezek között több a „láthatatlan” probléma. A szegénység, a fiatalok helyzete, a testület munkájának hiányosságai.

A vizsgált korcsoport és az önkormányzat viszonyának meghatározásában jelentősége van annak is, hogy az önkormányzat milyen módon közelít a fiatalok problémáihoz. Az alábbi

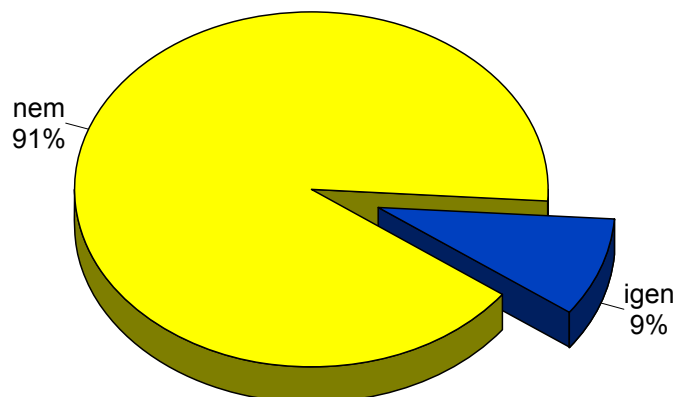
táblázat adataiból láthatjuk, hogy a fiatalok elvárásai elsősorban a kultúra, a szórakozás, az oktatás és a munkalehetőségek területére vonatkoznak.

**Az önkormányzatnak a fiatalokkal kapcsolatban
mi a legfontosabb feladata?**

	Említések gyakorisága (százalék)
Kulturált szórakozási lehetőség	26
Munkalehetőség biztosítása	17
Képzés, oktatás, tanfolyam	17
Kulturális programok szervezése	16
Lakásproblémák enyhítése	9
Sport	5
Mozi	4
Fiatalok támogatása általában	4
Klubok szervezése	4
Anyagi támogatás	4
Közbiztonság javítása	3
Fiatalok helyes életre nevelése	2
Tanácsadás, informálás	2
Fiatalok kapcsolódjanak a településhez	2
Ifjúságvédelem	2
Kábítószer elleni harc	1
Színház	1
Fiatalok érdekvédelme	1
Strand	1

A fiatalok közéleti szerepvállalását is tanulmányoztuk. Egyfelől arról faggattuk őket, hogy tagjai-e valamilyen civil szervezetnek, egyesületnek, csoportnak. A megkérdezettek csak 9 százaléka tag, ami passzivitást mutat, bár megegyezik az országos arányokkal. Az Ercsiben működő civil szervezetek megnevezésére a megkérdezettek 62 százaléka adott értékelhető választ.

Tagja vagy-e valamilyen szervezetnek, egyesületnek, csoportnak?

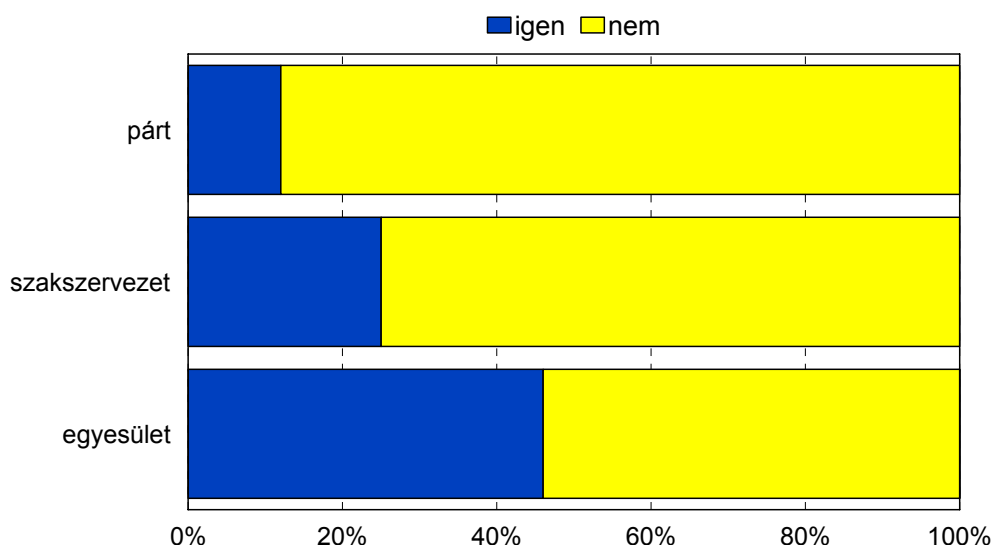

A településen működő, a kérdezettek által említett egyesületek, civil szervezeteket mutatja be a következő táblázat.

	Említések gyakorisága (%)
Kinizsi SE, sportegyesületek	71
Nyugdíjas klub	10
Faluszépítő egyesület	6
Horgász egyesület	5
Hajózók egyesület	5
Nagycsaládosok egyesülete	5
Szakkörök	5
Eötvös Alapítvány	4
Eresiért Alapítvány	4
Ifjúsági klub	2
Műemlékvédelmi Alapítvány	3
vallási gyülekezet	3
tiszti klub	2
Zöldek Alapítvány	2
rác klub	1
Eötvös klub	1
kisebbségi szervezetek	1
Vöröskereszt	1

Az egyesületi tagoktól megkérdeztük, hogy milyen szervezetekben fejtik ki tevékenységüket. Erre a legtöbb a válaszoló (50 százalék) sportszervezetet jelölt meg. A második legnépszerűbb civil kezdeményezés az ifjúsági klub, 7 százalékuk ezt jelölte meg.

Lennél-e tagja valamely szervezetnek?

A jövőt illetően a társadalmi szervezetek munkájában való részvételi hajlandósága valamivel kedvezőbb képet mutat. A legkevésbé a pártpolitizálás vonzza a fiatalokat, a szakszervezetek, érdekképviseltek munkájába való bekapcsolódás hajlandósága már egynegyedük számára képzelhető el, míg az egyesületi, szövetségi tagság már csaknem minden második megkérdezett számára elképzelhető.

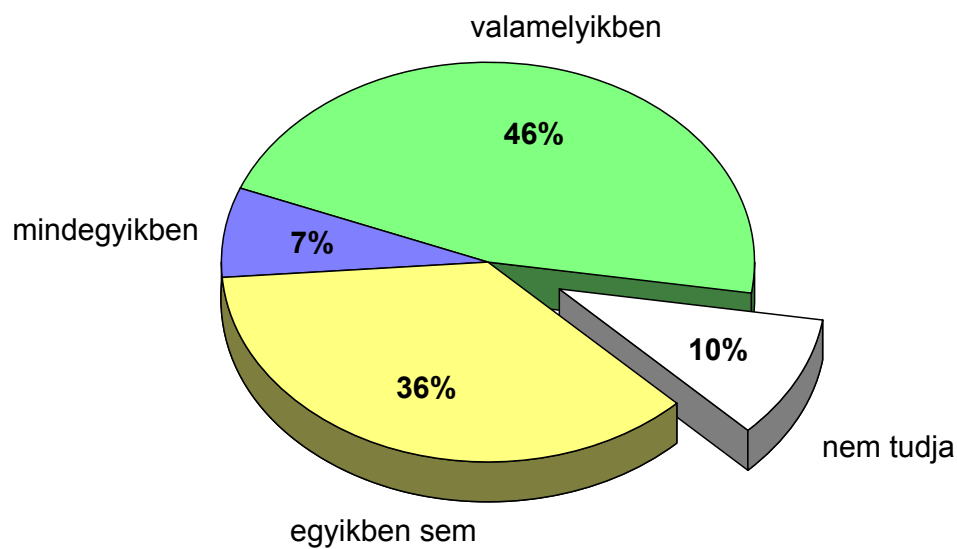
A pártpolitikai tevékenység átlagot meghaladó arányban érdekli a 19 éveseket (29 százalék) és az érettségizetteket (18 százalék), nagy arányban taszítja viszont a fiatalabbakat és a képzetlenebbeket. A szakszervezeti tevékenység csak az érettségizetteket és az idősebbeket érdekli magasabb arányban, közel azonos arányban (33 és 35 százalék).

Az egyesületi tevékenység inkább a szakmunkásokat, érettségizetteket és a korcsoporton belül az idősebbeket (19-24 évesek) érdekli olyan szinten, hogy akár tagként is részt venne a munkájukban.

Egy összevont mutatóval azt is vizsgáltuk, hogy a közéleti tevékenység bármilyen szervezett formája milyen mértékben érdekli a fiatalokat. Az ábrán látható eredményekből

kitűnik, hogy a teljesen passzívak aránya 36 százalék, ők semmilyen formában nem vennének részt. A korcsoport tagjainak közel fele (46 százalék) lenne tagja valamely társadalmi szervezetnek, további 7 százalék pedig az említett formák mindegyikében tevékenykedne.

Társadalmi szervezetekben való részvétel hajlandósága

7. A FIATALOK ERCSIHEZ VALÓ VISZONYA

A vizsgált korosztály viszonyát a településhez először azzal a kérdéssorral próbáltuk meghatározni, amelyben azt tudakoltuk tőlük, hogy mire büszkék és mit szégyellnek Ercsiben.

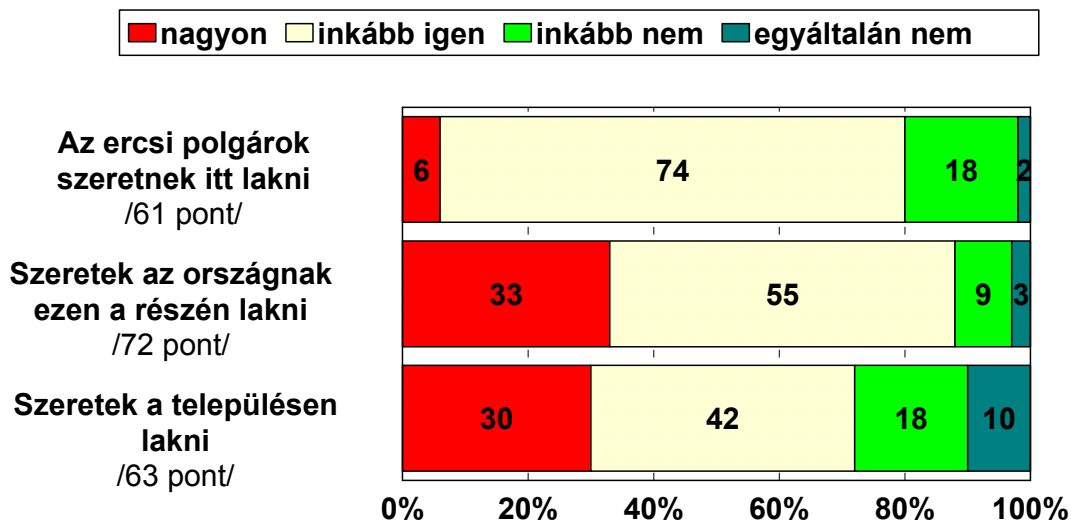
A megkérdezettek háromnegyede nevezett meg olyan dolgot, amire büszke, viszont ennél többen (82 százalék) szégyelltek valamit a településen. A két kérdés során keletkezett válaszkategóriákat a következő táblázatokban foglaltuk össze.

Amire büszkék		Amit szégyellnek	
	Említések gyakorisága (százalék)		Említések gyakorisága (százalék)
sportcsarnok	22	romák helyzete, viselkedése	33
Duna part	11	vasútállomás	10
itt élt Eötvös József	10	Savanyú rét	9
Eötvös múzeum, emlékhelyek	8	rossz közbiztonság	5
sporteredmények, sportolók	6	sok szemét	5
szobrok	6	kápolna állapota	3
katolikus templom	5	Sinatelep	2
utak	4	sok munkanélküli	2
szépül a falu	3	utak állapota	2
fejlődik a falu	3	cukorgyár bezárása	2
egészségügyi ellátás	2	nincs rend	2
jelzőlámpa	2	emberek közönye	2
Kihívás Napja győzelmei	2	nincs szórakozási lehetőség	1
családom	2	rasszizmus	1
sportrendezvények	1	rossz közvilágítás	1
oktatás	1	Eötvös kastély állapota	1
megemlékezések	1	műemlékek tönkretétele	1
új cukrászda	1	laktanya bezárása	1
ikertalálkozó	1	buszmegálló	1
Művelődési Ház és rendezvényei	1	agresszív emberek	1
itt élek	1	kocsmák	1
		fiatalok viselkedése	1

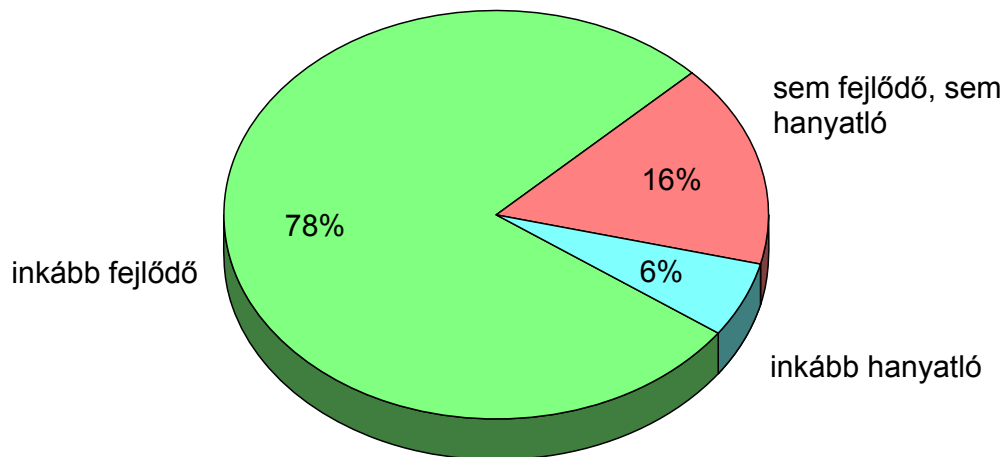
A kérdezett fiatalok véleménye szerint az ercsi polgárok szeretnek a településen lakni. Az általuk adott értékelés százfokú skálán mérve 61 pont, ami a közepesnél kicsivel gyengébb elégedettséget jelez. Leginkább a szakmunkás végzettségűek vannak ezen a véleményen, míg legkevésbé a munkanélküliek gondolkoznak így.

Jobban szeretnek fiatalok az országnak ezen a részén lakni (72 pont). Valamivel alacsonyabb a mutató értéke a megkérdezettek és a település viszonyára értelmezve. Az itt lakó fiatalok az első kérdésben megfogalmazotthoz hasonlóan a közepesnél kicsit kisebb mértékben (61 pont) szeretnek a településen lakni. Pozitív véleményt inkább a 20 évnél idősebbek, míg negatívát a fiatalabbak fogalmaztak meg. Közepes erősségű korreláció található a település szeretete és a fejlődés megítélése között. Erős a kapcsolat a lakóhely szeretete és az ott élés hajlandósága között.

A fiatalok véleménye a településről

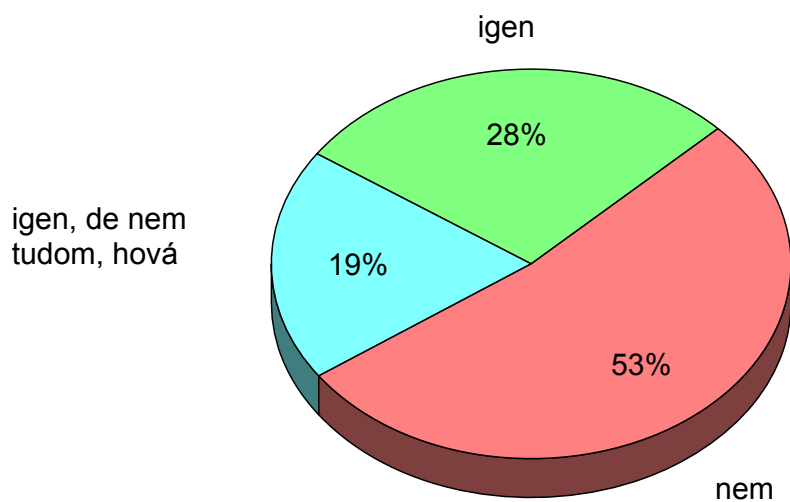

A fiatalok véleménye szerint Ercsi...

A fiatalok több mint háromnegyede (78 százalék) fejlődőnek látja a települést, 16 százalék stagnálást tapasztal és csupán 6 százalék érzel hanyatlást. A stagnálást érzők 28 százaléka elköltözési szándékát is jelezte, bár konkrét cél nélkül.

Ha tehetnéd, elköltöznél innen?

A vizsgált fiatalok közel fele (48 százalék) ha tehetné, elköltözne Ercsiből. Huszonnyolc százalék konkrét céllal, 19 százalék még nem tudja, hová. A lehetséges céltelepüléseket a legtöbben Budapestet jelölték meg, de számottevő említést kapott Százhalombatta, Székesfehérvár, Érd és Pécs is.

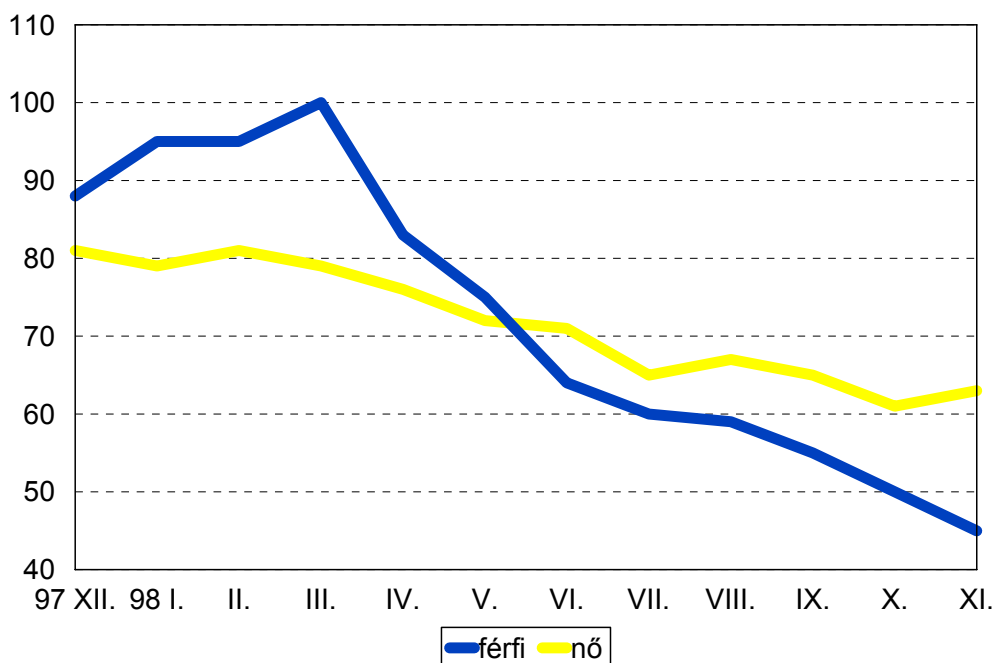
Az elköltözés konkrét szándéka átlagon felüli mértékben van meg a 19 évesekben (40 százalék). A költözés általános akarata a 24 éveseket (33 százalék) és az öt évnél nem régebben Ercsiben lakókat (24 százalék) jellemzi. A településen maradni akarók leginkább a 20 évesek és az alacsony jövedelműek. Végül az elköltözni szándékozókat arra is megkértük, jelöljék meg azt a konkrét okot, amiért így döntöttek. Erre a kérdésre a következő válaszokat kaptuk.

	Említések gyakorisága (százalék)
itt nincs munkalehetőség	32
nincs szórakozási lehetőség	21
nincsenek lehetőségek	19
romák miatt	12
szébb környezet miatt	10
ismerősei ott élnek	9
nem kellene bejárni	9
tanulási lehetőség miatt	8
nem szeret itt lakni	7
rossz a közbiztonság	7
városban élne	6
jó levegő miatt	6
unalmas ez a hely	5
polgárok hozzáállása miatt	4
korábbi lakhelyére menne	3
házasságkötés miatt	3
könnyebb megélhetés miatt	3
ott az önkormányzat jobban segíti a fiatalokat	3
közönyös emberek	2
nem jó a vezetés	2
kulturáltabb helyre menne	2
egészségügyi okokból	2
itt mindenki ismer mindenkit	2

8. EGZISZTENCIA, CSALÁD

A munkanélküliség Ercsiben is a megoldandó problémák közé tartozik. A munkaképes korosztály 1998 januárjában közel ötezer fő volt, ebből 445 regisztrált munkanélkülit tartottak számon⁵. Az arányok (az összes munkanélkülihez mérten) 1997-hez képest a 25 év alatti korosztályoknál csökkentek, míg 26 év felett nőttek (igaz itt is csak arányaiban, mert abszolút értéken mérve csökkentek). Az 1998-as adat szerint 30 éves kor alatt 108 regisztrált munkanélkülit tartottak nyilván az ercsi Munkaügyi Kirendeltségen.

A 14-29 éves munkanélküliek számának alakulása

A 30 év alatti munkanélküliek száma az elmúlt egy évben csökkent, nem befolyásolta az iskolából kilépő pályakezdő munkanélküliek hulláma sem. A fenti ábra azonban csak a regisztrált munkanélküliek számának alakulását mutatja.

A 108 fiatal munkanélküli végzettség szerinti összetétele is elgondolkodtató. Közel a felük (48 fő) pusztán nyolc osztályt vagy még ennyit sem végzett, 35-en szakmunkásképzőt, húszan pedig szakiskolát, szakközépiskolát vagy technikumot. A gimnazisták közül csak

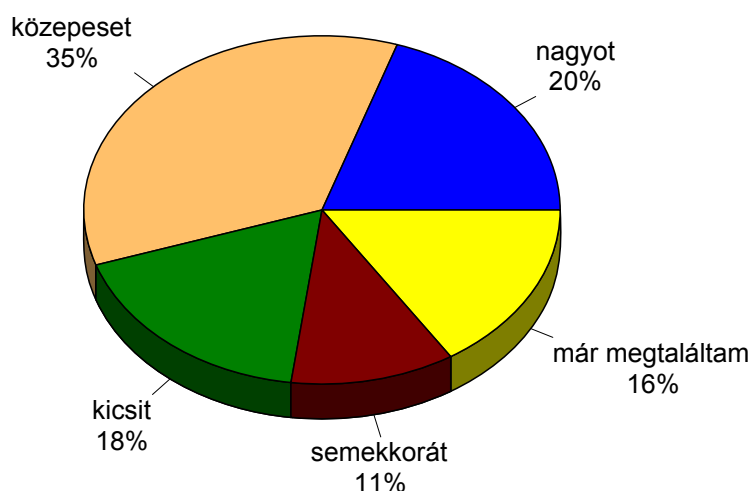
⁵ Ez utóbbi 1998. augusztusi adat

négyen kerületek kirendeltség látókörébe, míg felsőfokú végzettségű fiatal munkanélküli nem volt Ercsiben.

A kérdőíves adatfelvételben megkérdezett fiatalok kétharmadának nincs a családjában munkanélküli, 26 (!) százaléknak egy fő, 7 százaléknak kettő vagy több munkanélküli van a közvetlen családjában (akikkel együtt lakik). A munkanélküliség megjelenése a családban sokmindent befolyásol negatívan, pl. a fiatalok jóval kevesebb zsebpénzre számíthatnak. A kívánalmakat ugyanakkor ez nem befolyásolja, nagyobb jövedelmet elsősorban a jobb anyagi helyzetűek várnának el.

Azt, hogy maga a kérdezett mekkora esélyt lát arra, hogy a számára ideális munkahelyet megleglje a településen a következő ábra mutatja.

Mekkora esélyt látsz az ideális munkahely megtalálására?

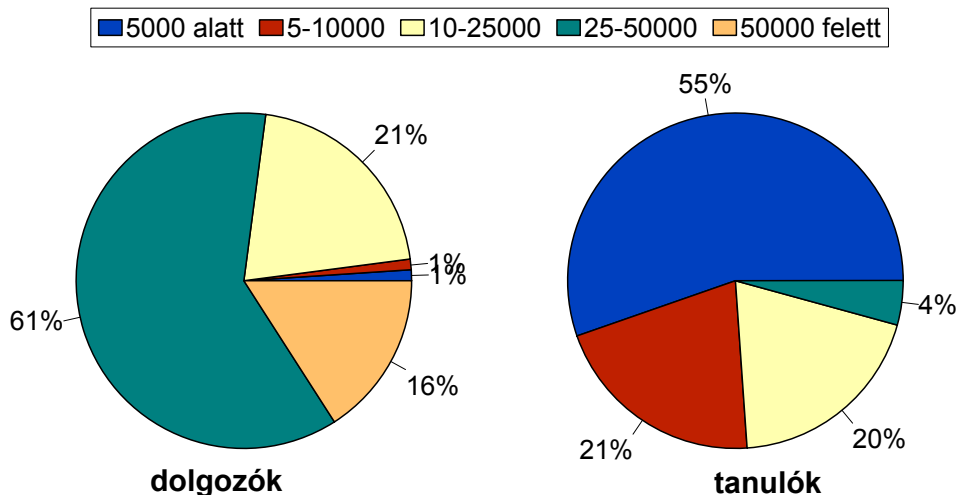
Az ábrából jól látszik, hogy az Ercsiben élő fiatalok közel egyharmada pesszimista e téren, ennél nagyobb arányban vannak azonban a bizakodóak és azok, akik már megtalálták a nekik szimpatikus állást. A pesszimisták véleményét támasztja alá, hogy a Munkaügyi Kirendeltség adatai szerint 1997-ben 12, 1998-ban pedig mindössze hat fiatal vett részt Ercsiben átképzésben. A képzési támogatás (kirendeltségi szintű) aránya is csökken, az 1997-es 56 százalékról 45 százalékra. A Polgármesteri Hivatal adatai szerint Ercsiben 162 fiatal részesül jövedelempótló támogatásban.

Az utóbbi egy évben a fiatalok hét százaléka részesült valamilyen segélyben gyakran, és 16 százalék egy-két alkalommal. A segélyben részesülők 93 százaléka megnevezte, hogy milyen támogatásban részesült. A leggyakrabban előforduló segély ok gyermekekkel kapcsolatos (beiskolázási segély, a tankönyvsegély egyszeri, a gyermeknevelési támogatás rendszeres juttatás). A gyakran említett segélyek közé tartozik a munkanélküli segély is, ami a településen a fiatalok körében mért 8 százalékos munkanélküli arányhoz képest alacsony említés.

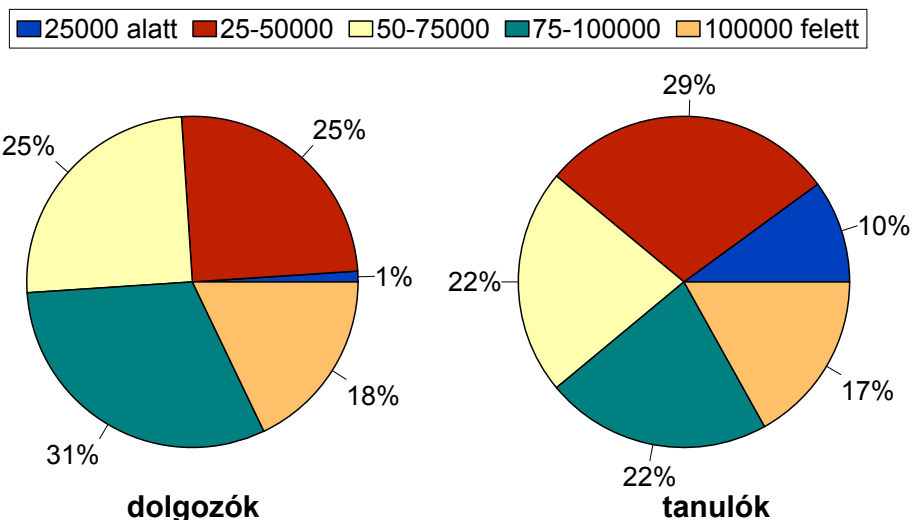
	Említések száma
beiskolázási segély	15
gyermeknevelési támogatás	12
munkanélküli segély	11
tankönyv segély	11
leszerelési segély	8
szociális támogatás	5
gyermekvédelmi támogatás	5
rendkívüli segély	4
anyasági segély	3
gyes	2
továbbtanulási támogatás	2
jövedelempótló támogatás	2

A kérdőívben megkérdeztük, hogy a fiatalok mennyi pénzből gazdálkodnak havonta, és mekkora jövedelemmel lennének elégedettek. A következő ábrákon a jelentős (és tanulságos) különbségek miatt különvettük a tanuló és dolgozó fiatalokat.

Mennyi pénzből gazdálkodsز havonta?

Mekkora havi jövedelemmel lennél elégedett?

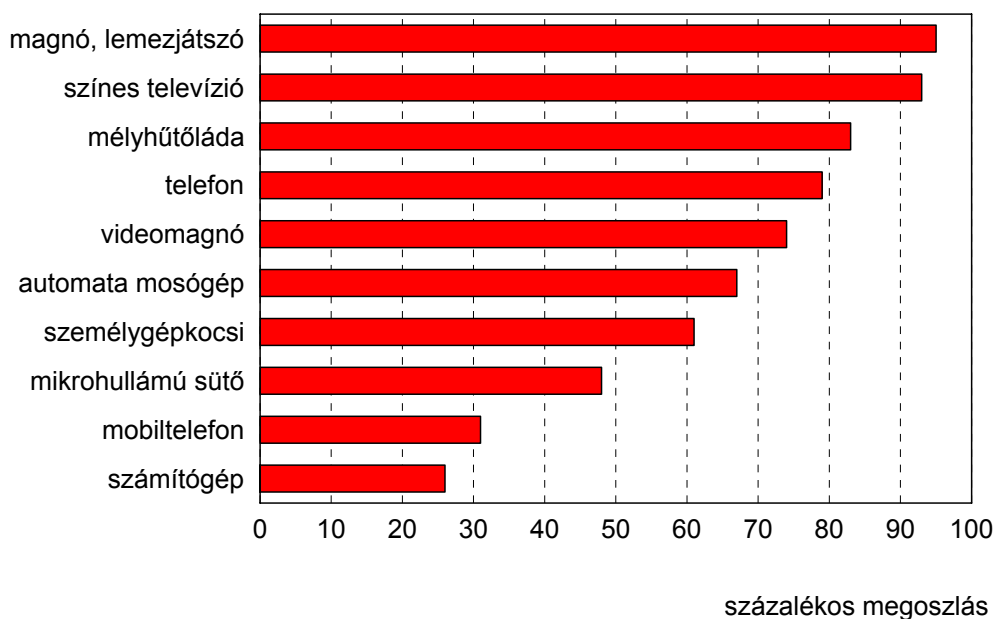
Az ábrák önmagukért beszélnek. A dolgozó és tanuló fiatalok jövedelmi viszonyai között igen nagy különbség van, ami természetes, hiszen 25 000 forint jövedelem alatt igen nehéz megélni, míg ugyanez az összeg zsebpénznek azért nem rossz.

Ami az elvárásokat illeti, a tanulók kevesebb tapasztalatuk miatt kisebb elvárásokkal rendelkeznek, bár azt is látni, hogy a 100 000 forint feletti jövedelmi igényű fiatalok aránya

mindkét csoportban szinte azonos. Az is figyelemreméltó, hogy a tanuló fiatalok egytizede 25 000 forint alatti jövedelemmel is megelégedne.

A családok gazdasági helyzetének jellemzője a háztartás felszereltsége is. Ez váltotta ki az egyéb, jövedelemre vonatkozó kérdéseket, mivel ezekre releváns választ nem kaptunk volna a fiatalokról. Az alábbi ábra a tíz feltett háztartási-szórakoztató elektronikai eszköz említési gyakoriságait mutatja. Az eszközök közül hat olyan volt, amely a legtöbb háztartásban már megtalálható (telefon, színes tévé, audio-lejátszó, automata mosógép, videomagnó, mélyhűtőláda), és négy olyan, amelyik (bár egyre kevésbé) még valamennyire luxuscikknek számít (mikrohullámú sütő, mobiltelefon, személygépkocsi, számítógép).

A családban meglévő technikai eszközök

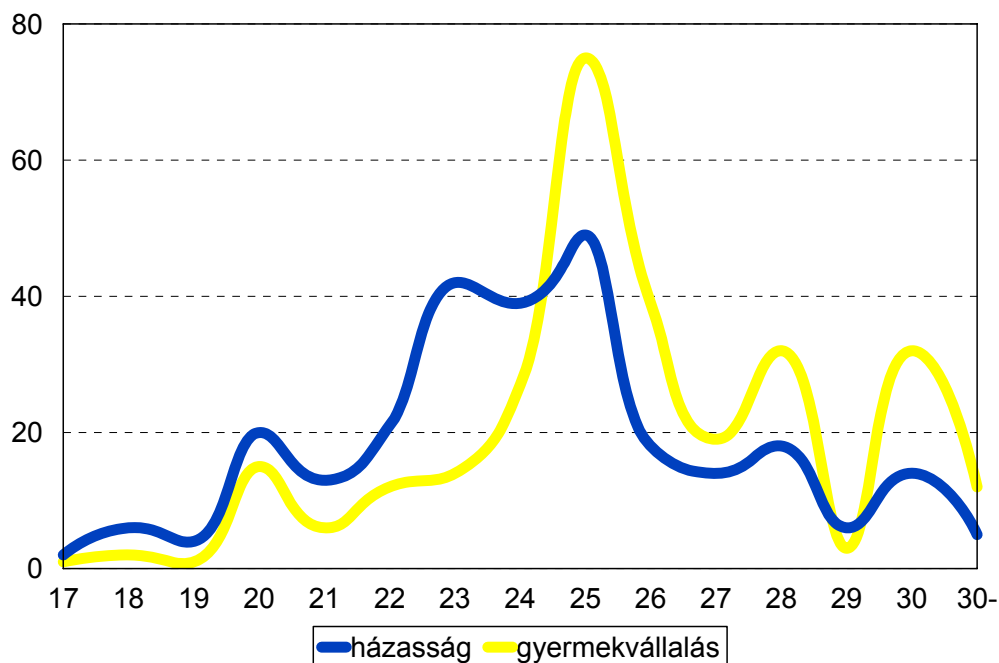

Az ábrán az utolsó két itemre hívnánk fel a figyelmet, és paradox módon éppen a viszonylagosan magas említettségre. A mobiltelefonok már csaknem minden harmadik háztartásban megtalálhatóak, míg személyi számítógéppel is rendelkezik minden negyedik háztartás.

Az egzisztenciával, a családdal kapcsolatos elképzelések fontos mércéje az, hogy a fiatalok mikor akarnak megházasodni és gyermeket vállalni. Arra kértük őket, hogy mondják meg azokat az életkorokat, amikor ezeket a saját szemszögükből a legjobbnak tartanák. A kérdezettek között nem volt olyan, aki azt mondta, hogy nem akar gyermeket vagy nem

szándékozik megházasodni, bár a fiatalok egynegyede nem tudott időpontot mondani. A válaszolók időgörbéjét az alábbi ábra mutatja.

A házasság és a gyermekvállalás időgrafikonja

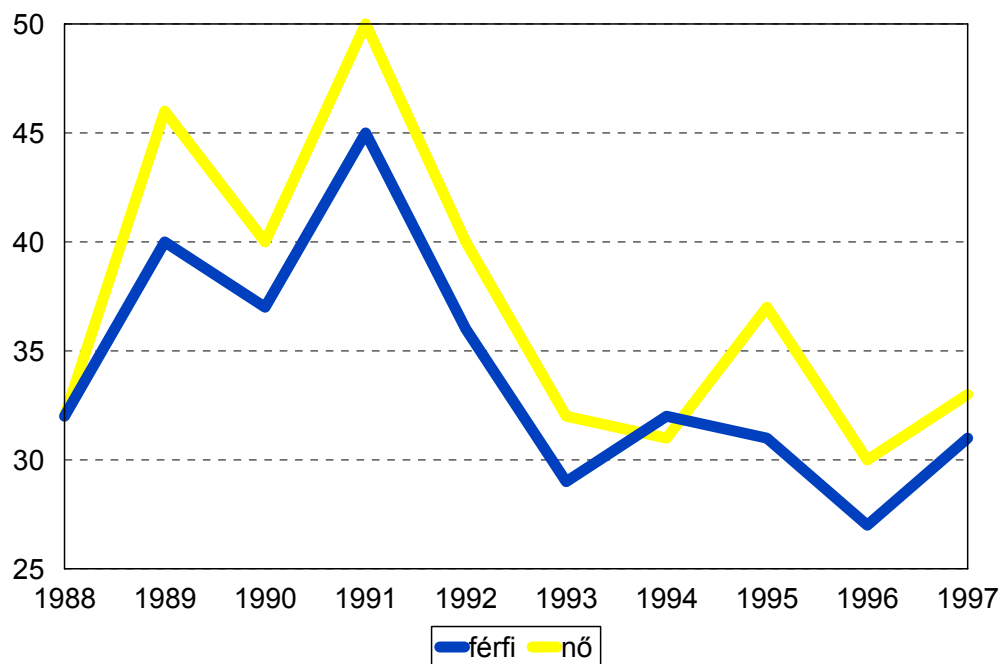

A két görbe közül kétségtelenül a házasság a könnyebben magyarázható. Itt három csúcsot (20, 23 és 25 év) láthatunk, ez javarészt az egyszerű, “kerek” számok iránti vonzódás eredménye. A legtöbben 25 éves korban, vagy a körül kívánnak megházasodni, ez alátámasztja azt a korábbi években megfigyelt országos tendenciát, mely szerint a házasság időpontja egyre későbbre tolódik, alapvetően két okból: a felsőoktatásban történő egyre nagyobb arányú részvétel és az életkezdés nehézségei miatt.

A gyermekvállalás ennél bonyolultabb ügy. 25 éves kor felett már csak kevesen szeretnék az első gyermeküket, és szerencsére 20 éves kor alatt is kevesen vannak. Ez a fiatalok realitásérzékét bizonyítja. 24 év az a kor, ahol a házasság és a gyermekvállalás gyakorisági görbéje átfordul, eddig a gyermekvállalás volt a gyakoribb, ezután a házasságot említik többen. Ez azt is mutatja, hogy a kettő nem feltétlenül esik egybe, a gyermekvállalásnál nagyobb a “biológiai kényszer”, bár egyenletesebben oszlik szét, mint a házasság, amely 23-25 évnél összpontosul (ez egyben azt is jelenti, hogy a gyermekvállalásba komolyabban belegondoltak a fiatalok).

A házassági szándékokhoz nézzük meg, hogy miként alakult a 30 év alattiak házasodási kedve az elmúlt években Ercsiben.

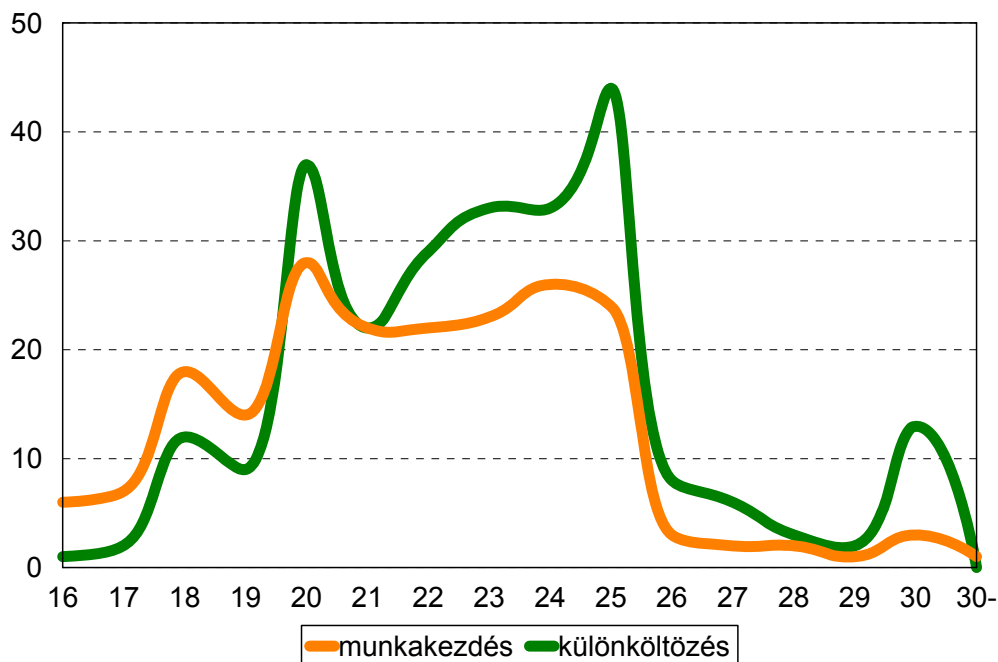
A 30 év alatti házasságok Ercsiben 1988-1997

A házasodási kedv (az országos tendenciáknak megfelelően) a kilencvenes évek elején alábbhagyott, és bár az utolsó évben emelkedik, még nem tudhatjuk, hogy ez mennyire bizonyul tartósnak.

A házasságnál és a gyermekvállalásnál nem kevésbé érdekes a tervezett munkakezdés és a szülőktől való elköltözés időpontja sem. Itt a munkakezdésről a fiatalok 83, a szétköltözésről pedig 75 százaléka mondott véleményt.

A tervezett munkakezdés és különköltözés időgrafikonja

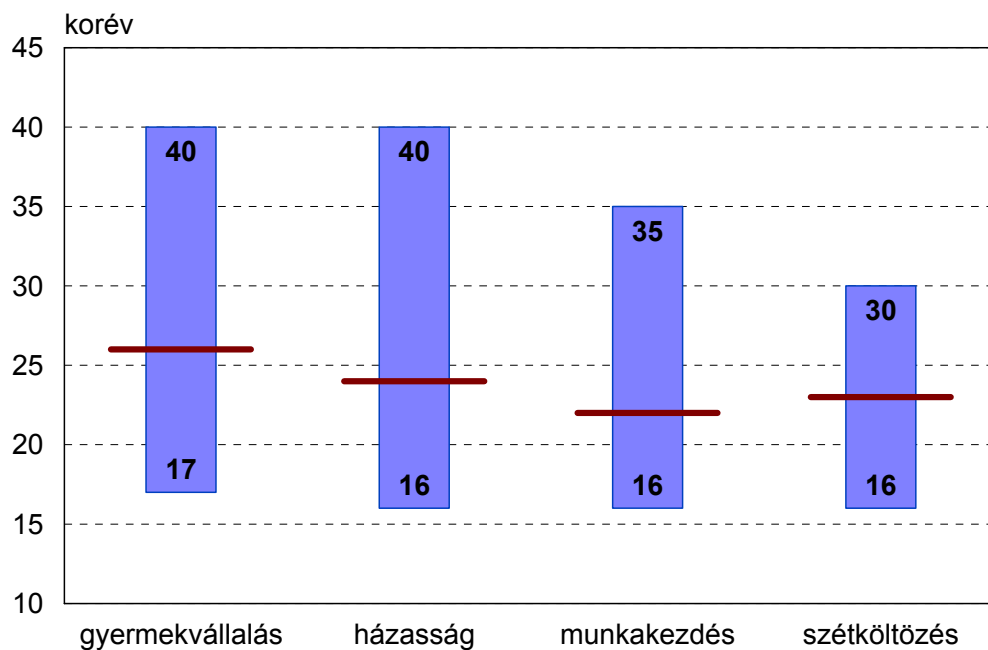

A munkakezdésnél a fiatalok realitásérzékét bizonyítja az is, hogy 25 éves kor után már lényegében mindenki dolgozni szeretne. A görbének van egy lokális csúcsa 18 évnél, a középiskola után, de a többség 20 évet mondott, ami részben szintén a kerek számokhoz való vonzódás lehet, részben pedig az, hogy a középiskola után sokan egy-két évig még inkább “élni” szeretnének.

Az elköltözésnél még inkább magyarázhatjuk a csúcsokat a kerek számokkal, bár ezeknek valószínűleg kevesebb a realitásuk. Mindenesetre szembeötlő, hogy 25 év után (egy kisebb 30 évnél lévő csúcsot leszámítva) meglehetősen együtt mozog a két görbe, a legtöbb fiatalnak a munkakezdés a szülőkről való leválást is jelenti, az önálló egzisztencia kiépítését.

Végül vizsgáljuk meg a családi étellel kapcsolatos időintervallumokat is. Ebben látszik, hogy a gyermekvállalás időpontja jobban széthúzódik, mint a házasságé, de ez csak a több extrém érték miatt van. A gyermekvállalás tervezett átlagidőpontja (ezeket a bordó vonal jelzi) 26, a házasságé 24, a munkakezdésé 22, az elköltözésé 23 év.

A családi élettel kapcsolatos tervezett időintervallumok

9. A FIATALOK ÉRTÉKRENDJE

Az emberi viselkedés egyik legfontosabb mozgatórugója az egyén értékrendje, mely egyúttal abban is segít, hogy szemléletünk, világképünk koherens egészet alkosson, rendszerré szerveződjön. Ahhoz, hogy a fiatalok cselekedeteit megértsük, esetleges jövőbeni reakciójukat prognosztizálhassuk szükséges, hogy képet kapjunk értékrendjükről.

Arra kértük a tanulókat, hogy értékeljenek különböző kijelentéseket aszerint, hogy melyikkel milyen mértékben értenek egyet. Az értékrenddel kapcsolatos kijelentéseket három csoportba rendeztük: karrier, hit, liberalizmus. A kapott válaszokat százfokú skálán közöljük.

Karrier	pontszám
Saját sorsunkért önmagunk vagyunk felelősek.	77
A mai világban nem lehetünk válogatósak, minden lehetőséget meg kell ragadni.	67
Az embereknek meg kell tanulniuk, hogy azzal ériék be, ami van.	54
Az álmok tartják fenn a világot.	31

az egyetértés mértéke százfokú skálán

A karrierre vonatkozó itemek megítéléséből kiolvasható, hogy az önmegvalósítást alapvető vezérelvként fogadják el, vallják, hogy saját sorsunk alakulásáért önmagunk vagyunk felelősek. Elfogadják az intézményes célokat és a célok eléréséhez rendelt - olykor kíméletlen - eszközöket egyaránt. A karrier és a boldogulás érdekében nem lehetünk válogatósak, minden lehetőséget meg kell ragadni. Az ercsi fiatalok realisták, elvetik azt az állítást, hogy az álmok tartják fenn a világot. Az álmodozók aránya valamivel magasabb a képzetesebb szülők gyermekei és munkanélküli fiatalok körében.

Ha a válaszokat a többi demográfiai változó tükrében nézzük, láthatjuk, hogy az érettségizett vagy diplomás szülők gyermekei, a jó tanulmányi eredményt elérők, továbbá a még tanulók kevésbé gondolják, hogy minden lehetőséggel élni kell, minőségi szempontokat is érvényesíteni akarnak döntéseikben.

A karrier-orientált vélemények ellenére a fiatalok fele (55 százalék) úgy véli, hogy az embereknek meg kell tanulniuk, hogy azzal ériék be ami van. Ez azt jelenti, hogy a karrier számukra addig érdekes, amíg nincs meg a biztos egzisztencia. A fiatalok küzdési vágya, harciassága az életkor emelkedésével folyamatosan nő. Míg a 14 évesek 85 pontra értékelik azt az állítást, hogy az embereknek meg kell tanulniuk, hogy azzal ériék be, ami van, addig a 15

évesek 72 pontra, 18 éven felüliek 47 "pontnyira" gondolják, hogy el kell fogadni az adott helyzetet. A települési átlag százfokú skálán 54 pont. A jobb tanulók és a képzetesebb szülők gyermeki optimistább véleményét fogalmazták meg.

Lelki béke	pontszám
Hit nélkül nincs értelme az életnek.	58
Az emberek egy áttekinthetetlen gépezet fogaskerekei lettek.	54
Az embereknek meg kell tanulniuk, hogy azzal ériék be, ami van.	54
A vallás fontos szerepet tölt be az életemben.	31

az egyetértés mértéke százfokú skálán

Az emberek jelentős része a lelki nyugalmat a vallásban találja meg. Ez nem jellemző az ercsi fiatalok többségére, csak 28 százalékuk nyilatkozott úgy, hogy a vallás inkább fontos, vagy nagyon fontos szerepet tölt be az életében. Az egyetértés mértéke százfokú skálán számolva 31 pont ami inkább elutasítást jelent. A vallásos diákok az átlagnál többen vannak a lányok, a munkanélküli fiatalok és a csak nyolc osztályt végzett szülők gyermekei között.

A rezignált beletörődés, a magányérzet, a kész helyzetek elfogadása általában jellemzőbb a képzetlenebb rétegekre, a gyengébb tanulókra, valamint a hátrányosabb helyzetű családok gyermekire. Ercsiben is ők azok akik az átlagnál nagyobb arányban vallják, hogy az ember egy áttekinthetetlen gépezet elidegenedett alkotórésze lett.

A fiatalok Ercsiben megosztottak az egyre liberalizálódóbb szexuális szokások elfogadásának kérdésében. A válaszadó fele (46 százalék) erkölcstelennek tartja az azonos nemű párkapcsolatot, s 45 százalékuk a szexuális kapcsolatot is csak a házassági köteléken belül tartja helyesnek. A szexuális szokások liberális felfogása népszerűbb a képzetesebb családi háttérrel rendelkező fiatalok között. Az életkor dimenziójában hullámváz figyelhető meg, a legkevésbé elfogadók a 14-16, a legliberálisabbak 18-19 évesek, míg az ennél idősebbek a középső tartományban vannak. Érdekes a nem hatása is. A fiúk toleránsabbak a házasságon kívüli szexuális kapcsolattal szemben (63 százalékuk elfogadja), míg a lányok inkább a homoszexuális kapcsolattal szemben elnézőbbek.

Az empirikus adatfelvételi íven a válaszoló fiataloknak feltettünk egy kérdést amely így szólt: *“Tegyük fel, hogy a jövőben számos új intézmény, szervezet fog létesülni Ercsiben. Kérjük jelöld meg, mennyire tudnád elfogadni az alábbi intézményeket, szervezetet. Nagyon támogatnád, inkább támogatnád, közömbös, inkább elleneznéd vagy nagyon elleneznéd?”* A

kérdőívvel a fiatalok 20 különböző intézményhez való viszonyát mértük meg. Az általunk vizsgált intézmények közül 12-t szívesen látnák a községben, 4 intézmény megítélésében közömbösek és 4 intézmény ellen egyértelműen tiltakoznának a fiatalok.

	Támogatók (százalék)	Ellenzők (százalék)	Mérleg-index (pontszám)
Mozi	95	1	80
Családsegítő központ	90	1	68
Ifjúsági Tanácsadó Iroda	90	2	65
Munkaközvetítő Iroda	83	1	62
Buszpályaudvar	80	4	59
Idősek otthona	80	2	55
Fitness terem	71	2	48
Bevásárló központ	69	9	43
AIDS szűrő állomás	68	11	42
Étterem	66	4	42
Diszkó	64	7	40
Szálloda	06	10	33
Benzinkút	48	7	27
Szellemi fogyatékosok iskolája	48	18	19
Alkohol- és drogambulancia	48	29	12
Hajléktalan szálló	33	45	-13
Elmegyógyintézet	19	48	-22
Romaklub	18	50	-28
Menekülttábor	7	72	-56
Börtön	6	83	-66

A leginkább támogatott intézmények az életvitel minőségét segítő, többségében az egész lakosság számára szolgáltatást nyújtó konstrukciók. Ilyenek a különböző vásárlási, szórakozási lehetőséget biztosító létesítmények, humánszolgáltató intézmények, a közlekedést segítő buszpályaudvar.

Közömbös a többség számára a benzinkút, a drogambulancia és a szellemi fogyatékosok iskolájának és egy hajléktalan szállónak a képzeletbeli terve. Az ercsi fiatalok tiltakoznának az elmegyógyintézet, a romaklub, a menekülttábor és a börtön ellen. Az elutasított intézmények közül csak a romaklub az, amelyik elutasítása előítéletből fakad, a többi ellen vélhetőleg azért tiltakoznának, mert veszélyeztetnék a társadalmi békét.

Mennyire fontosak az alábbi érdekek?

	<i>Átlag</i>	<i>Szórás</i>
családi kapcsolataim	6.79	.69
legyen biztos állásom	6.76	.71
egészségi állapotom	6.73	.81
keresetem, jövedelmem alakulása	6.67	.79
olyan szakmában dolgozhassak, amely valóban érdekel	6.59	.93
ne alkalmazzanak velem hátrányos megkülönböztetést	6.44	1.03
lelki kiegyensúlyozottságom	6.26	1.16
baráti kapcsolataim alakulása	6.15	1.17
a természeti környezet állapotja	5.98	1.33
hivatalos ügyeimmel kapcsolatos információszerzés	5.96	1.22
hitem, világnézetem szerint élhessek	5.90	1.50
elég szabadidővel rendelkezek	5.89	1.26
a fogyasztói árak alakulása	5.83	1.44
iskolaválasztás, továbbtanulás, képzés	5.67	1.80
megfelelő tájékoztatás az országos eseményekről	5.27	1.47
információszerzés helyi eseményekről	5.11	1.50
legyen elég szórakozóhely a közelemben	4.80	1.66
beleszólás az oktatás/munkahelyi szervezet rendszerébe	4.72	1.70
kifejezésre juttathassam politikai álláspontomat	3.50	1.87

A kérdőívben megkértük a fiatalokat, hogy rangsoroljanak különböző érdekszerkezet mentén szerveződő itemeket fontosság szerint egy és hét között. A rangsort a fenti táblázat mutatja. Miután az ilyen skálán a (fontossági) határérték a 3.5 pont, elmondhatjuk, hogy a felsoroltakat a fiatalok mind fontosnak értékelték, de természetesen nem egyformán. Az átlagpontokból kiderül, hogy a legfontosabb érdek a család, a biztos állás és az egészség. Ezeknél a szórásérték is alacsony volt, ami azt jelenti, hogy nagyobb az egyetértés a fiatalok között ezekben a kérdésekben. A sor végén a politikai álláspont kifejezésre juttatása szerepel, s ez intő jel a közéleti passzivitásba húzódó fiatalokról.

Az értékrend kérdésköréhez érdekes adalékkal szolgál, hogy a megkérdezett tanulók túlnyomó többségének (74 százalék) nincs példaképe, akinek van, azok legnagyobb arányban valamelyik családtagjukat nevezték meg, ezen belül is a legtöbb említést a szülők kapták. E mellett említést kaptak még, zenészek, színészek, sportolók, egyéb ismerősök, és Jézus. Azok aránya, akik úgy nyilatkoztak, hogy van példaképük a legtöbb alpopulációban állandó, csupán egy demográfiai változó, a szülő iskolai végzettsége mentén találtunk szignifikáns elérést. A diplomás szülők gyermekei magasabb arányban (33 százalékban) jelölték meg példaképet.